

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

AYŞEGÜL DEVECİOĞLU
BAŞKA AŞKLAR

öyküler

metis

AYŞE GÜL DENEYİCİ OĞLU BAŞKA BAŞKILAR

Ayşegül Devecio lu
BAŞKA AŞKLAR

1956 doğumlu. İstanbul'da yaşıyor. 1977 yılında Orta-
doğu Teknik  niversitesi'nden öğrenimini tamamlaya-
madan ayrıldı. 1986'dan sonra gazete, dergi ve televiz-
yonlarda çalıştı. Çeşitli dergilerde makaleleri, dene-
meleri yayımlandı. *Kuş Diline  yk nen* adlı ilk roma-
nı 2004'te yayımlandı. *A layan Da  Susan Nehir*, 2008
Orhan Kemal Roman Armağanı'nı kazandı. 2009 yı-
lında *Kış Uykusu* adlı öykü kitabı yayımlandı.

Metis Yayınları
İpek Sokak 5, 34433 Beyoğlu, İstanbul
Tel: 212 2454696 Faks: 212 2454519
e-posta: info@metiskitap.com
www.metiskitap.com

Metis Edebiyat
BAŞKA AŞKLAR
Ayşegül Devecioğlu

© Ayşegül Devecioğlu, 2011
© Metis Yayınları, 2011

İlk Basım: Eylül 2011

Yayın Yönetmeni:
Müge Gürsoy Sökmen

Kapak Resmi: Sevinç Altan, 2011

Dizgi ve Baskı Öncesi Hazırlık:
Metis Yayıncılık Ltd.

Baskı ve Cilt:
Yaylacık Matbaacılık Ltd.
Fatih Sanayi Sitesi No: 12/197-203
Topkapı, İstanbul Tel: 212 5678003

ISBN-13: 978-975-342-820-0

AYŞEGÜL DEVECİOĞLU
BAŞKA AŞKLAR

öyküler

metis

"Çünkü saatler dardır, her şeyi almaz"

Melih Cevdet Anday

İÇİNDEKİLER

Koltuk 11

Tek Çaresi Ölümmüş 25

En Çok Karşılaştığım Adam 37

Kötü 51

Kurşun Memed 71

Xet 85

KOLTUK

SABAH UYANDIĞINDA, zihninde beliren ilk şey Koltuk'tu. Uykuyla uyanıklık arasındaki alacakaranlıkta, hep aynı sorunun izini sürerken, karşısına O çıkıyor... Kaçıyor; kim olduğunu, niye uyandığını, niye yaşadığını anımsamaya çalışarak, uçsuz bucaksız boşlukta gizlenebileceği bir çukur arıyor...

Gözlerini açmıyor; odadaki gölgelerin kaybolmasını bekliyor. Gün yavaş yavaş ağarana, caddenin artan uğultusu ölümlerin fısıltılarını silene dek bekliyor...

Koltuk salonda, salon diye adlandırmanın, hatta küçük salon diye adlandırmanın –ablası böyle diyordu– düpedüz saçmalık olduğu büyükçe odada duruyordu; başka hiçbir şey yokmuş, camdan görünen o perişan manzara bile yokmuş gibi; tek başına...

Sanki yalnızca bu ev değil kendi varlığı da henüz embriyon halindeyken, bir bulutun içinden belli belirsiz ortaya çıkarken, o zaman bile, bütün bu karanlık anlara eşlik etmek için oradaydı.

Rüzgârdan karışan saçlarını düzeltmeye çalışıyordu adam; pardösüsünün etekleri bacaklarına dolanıyordu.

Acele etmesi gerekmiyordu. Daha uzun süre yatakta kalabilirdi. Yine de kalkıyordu. Eninde sonunda kalkmak gerekiyordu. Yatağın yanındaki sandalyeye koyduğu sabahlığını alışkanlıkla sırtına geçiriyor, birkaç adım atıp kapalı balkonun kirden buğulanmış pencerelerinden dışarıya bakıyordu.

Kararmış pervazların çevrelediği iç karartıcı tablo değişmiyordu. Tablonun merkezinde karşıdaki apartmanlar ve ardında onu gözetleyen şehir vardı.

Deri kasketini eliyle tutarak ona doğru yürüyordu.

Binanın çatısında iki kişi görünüyordu. Ne zamandır orada olduklarını bilmiyordu, çatı tamirinin iki-üç gün önce başladığını düşünüyor, ama emin olamıyordu. Belki de adamlar çok daha uzun bir zamandır karşıda, çatıdaydı... Tek tek kiremitleri kaldırıyor, çatıda hiç korkmadan oradan orada sekiyorlardı. Birisi daha çocuk sayılırdı, adamın oğlu olabilirdi. Düşmeleri an meselesiydi. Küçük bir dikkatsizlik, belki bir anlık dalgınlık... Ayaklarının kayması ya da birinin itivermesi yeterliydi...

Denizin kenarından uzanan yol boyunca, konuşmadan yürüyorlardı. Lokantaların çay bahçelerinin önünden geçiyorlardı. Gün yağmurla bitiyordu...

Odasının kapısını usulca açıp dışarı çıkıyordu. Kapının gıcırdamasını engellemek için menteşeleri haftada bir yağlardı. Yine de, sabahları, odasından çıktığını fark ediyordu. Ona doğru iştahla –bunu yalnızca kendisi fark edebiliyordu– dönüyordu. Kimi zaman, solup birbirine karışmış desenlerin bulandığı kumaşın içi-

ne gizlenmiş yüzü de seçebiliyordu; tam sırtını yasladığı yere gizlenmiş, kötücül, sırtıkan bir yüz... Gözlerini dikeyyor, gece boyunca salonda yalnızken onu düşündüğünü anlamasını bekliyordu...

Yosun bağlamış kocaman kayaları, durmadan dalıp çıkan deniz kuşlarını görüyorlardı.

Koltuk, "eskiden deniz gören" camın önünde duruyordu. Ablası gelen gidene –gelen giden de pek olmazdı– önlerine o kocaman apartmanlar dikilmeden, pencereden denizin göründüğünü söylerdi. Kendi apartmanlarının da arkadaki evlerin önünü kapadığını unutuyordu. Her şey, herkes diğerlerinin nefes almasına engel olmuyormuş gibi, içine tıklandıkları bu deliğin perişanlığını mazur gösterebilecek bir şeyler arıyor, kafasının içinde amaçsızca dönüp duran zavallı kelimeler yığınınından utanç ve telaş içinde bu sözcükleri bulup çıkarıyordu:

"Eskiden deniz görünürdü, camdan!"

Karanlık, kuytu bir çay bahçesinde çay içiyorlardı. Yaprakların üstünden sular damlıyor, ağaçların ardından geçip giden arabaların sesi duyuluyordu.

Çok önceleri, ablasının ona, "Kızım, sen daha gençsin!" dediği zamanlarda, sık sık Koltuğu "eskiden deniz gören" camın önündeki yerinden etmeyi düşünmüştü. Daracık salonda belini incitmeyi göze alarak o koca eşyaları oraya buraya çekiştirmeye çalışıyordu; ama Koltuk buna engel oluyordu.

Zihninde böyle bir düşünce doğduğunda, hemen fark ediyordu. Bunu nasıl yaptığını anlamak zordu. Yine de olan bitenin Koltuğun marifeti olduğundan kuşku duymuyordu. O didinirken, kılı bile kıpırdamadan, merhamet dilenmeden, vazgeçmesini bekli-

yordu. Kendiliğinden tükenmesini, bir şeyleri çekiştirmeyi bırakıp oracığa çökmesini...

Çöküyordu... Eli ayağı kesiliyor, çekyatlardan birine yığılıp kalıyordu.

"Aşk nedir biliyor musun?" Adam ellerini tutup soruyordu. Derme çatma çay ocağından radyonun sesi duyuluyordu...

Mutfığa gidip, dibinde kireçlerin kat kat kalktığı çaydanlığı ocağa koyuyordu. Akşamdan kalma elma, portakal kabuklarını, kirli tabakları, gece yatarken su içtiği bardağı kaldırmak gerekiyordu. Mutfak tezgâhında bir tabağa, bir bardağa bile yer yoktu.

Ablası simsiyah lekelerle dolu taş "eski mermer tezgâh" di-yordu. Yalnızca iki metrekarelik bu karanlık delikten de "küçük mutfak" diye söz ederdi. Bu sözleri işittiği an nefretten soluğu kesiliyordu. Yıllardır neredeyse her sabah, bu sözcükleri duymak zorunda kalmıştı.

Eviyenin yanında boydan boya bir çatlak uzanıyordu. Evde geçen zaman bütün kiri, karanlığıyla o çatlağa dolmuştu. Kimi kez eline bir bıçak alıp çatlağın içini temizlemek için uğraşır, ama başaramıyordu.

Yağmurdan ıslanmış bir köpek yanlarına sokuluyordu, adam ayağıyla hafifçe dokunarak uzaklaştırıyordu onu.

Çaydanlıktaki suyun ısındığını haber veren tıslama sesini bekliyordu. Her an ümitsizliğe, hatta korkuya kapılarak, sanki bu ses hiç duyulmayacakmış, çaydanlık elinden geleni yapıyormuş da Koltuğa karşı koyamıyormuş gibi korkuyla bekliyordu. Yıllardır giydiği sabahlığıyla Koltuğun tam karşısında dikiliyordu. Sabah-

lıgın bozarmış, tiftiklenmiş kumaşı üzerinde solgun mavi çiçekler, boyunlarını büküyordu.

"Kızım alsana üstüne yeni bir şey!"

Aralarında o kadar yaş farkı yoktu aslında. Ablası, "kızım" sözcüğünü cümlelerin çeşitli yerlerine koyardı. Bu önemli değilmiş gibi görünüyordu, ama bu ifadede bir azarın, kendisine yönelmiş bir suçlamanın gizli olduğunu biliyordu. Hayatlarına dair sonsuz bir sitem, bu cümleyle günün ilk saatlerine yerleşiyordu.

"N'apıcam yenisini; çeyizime mi koyucam?"

Ablası yüzünü sarkıtıyor, başını öne eğiyordu. Bu jest, boyundaki ve çenesindeki kırışıklıkları artırırdı. Kimi kez, yalnızca bunu görmek için ablasıyla konuşurdu.

Ne yanıt vereceğini biliyor, yine de soruyordu. Yıllar önce keşfettiği gibi, hep aynı cevabı duymak için soruyordu...

Bazen bu yapışkan sözleri "Hep diyorum da, dinleyen kim!" türünden bir cümle izlerdi.

Kimi kez, "eh", "yaa" gibi ünlemler de ekleniyordu. Ama kalıp aynıydı.

Ardından, "Camdan deniz görünürdü eskiden..." diyordu.

Kendisinin de "Bin sene evveldi abla o," diye cevap vermesini, yüzünde beliren o delice gülümsemeyle bekliyordu.

Söylüyordu o da. Buna kimi kez "öff" diye bir sıkıntı nidası da eklerdi, sebepsiz yere neşeliyse "yahu" kelimesini cümlelerin başına koyardı. Bu özel bir gün anlamına geliyordu. Ablası sofraya, hiç gelmeyecek misafirler için sakladığı reçelden bir tabak çıkarıyor, zeytin tabağının içindeki pörsümüş limonu yeniliyor, ekmekleri de kızartıyordu.

Köpek çardağın biraz ötesinde oturmuş, onları izliyordu. Adam ellerini avuçlarının içine alıp, "Üşümüştün," diyordu.

Tıslama sesi tam zamanında duyuluyordu. Koyacağı suyun ölçüsü, ocağı ne kadar açacağı önemliydi. Eğer bunlar doğru şekilde ayarlanmışsa, çaydanlık tam zamanında tıslardı. Bu kez de suyun kaynamasını beklemek gerekiyordu. Bekliyordu.

İskemleler yağmurda ıslanıyordu...

"Ablaa!"

Mutfakta oyalanıyordu. Koltuğa gidip oturmamak için ayak diriyor, sesi dinliyordu. Ses, ilk çağrıdan sonra çığlığa dönüşüyordu.

"Ablaa!!!"

Odaya doğru yönelirken, Koltuğa göz atıyordu. Tam sırtın dayandığı yerde, kumaşın, tıpkı Koltuğun kolları gibi tarazlandığı kısımda, yarı yarıya kapalı görünen iki kocaman gözün hayal kırıklığı ve kinle yandığını hissediyordu.

"Ablaa!!!!!!"

Ses belki bitiyor ama kulaklarında devam ediyordu. Kesin değildi. Doktorun da söylediği böyle bir şeydi; "Kulaklarında devam ediyor olabilir," demişti.

"Köpeğe bak," diyordu adam; "bizi bekliyor..." Radyonun sesi bir alçalıyor, bir yükseliyordu.

Yarı karanlık odaya girdiğinde, yataktaki gölge kımıldanıyordu, yavaşça doğruluyor, yatağın kenarına oturuyordu, saçları omuzlarına dökülüyordu. Perdeyi açınca, saçlarının o metaliksi soluklukla parlayacağını biliyordu, perdeyi açıp açmamakta tereddüt ediyordu.

Bembeyaz tüysüz bacaklarını yataktan indiriyor, ayaklarını sağa sola gezdirerek terliklerini arıyordu. Terliklerini ona doğru itebilirdi, ama yapmıyordu, eğrilmiş sarı ayak tırnaklarına bakıyor ve tabanı sertleşmiş ayakların döşemede çıkardığı sesi duyuyordu.

Garson, yağmurdan ıslanan minderleri topluyor, yapraklardan damlayan sular örtüleri ıslatıyordu.

Geceliğinin üstüne uzun siyah hırkasını giymesine yardım ediyor, vücudunun sıcaklığını, yükü taşımaya alışkın sağ yanında hissediyordu. Upuzun kır saçların bir kısmı kendi sabahlığının üstüne dökülüyordu. Salona doğru giderlerken bu şekilde, vücudu ona yaslanmış olarak on iki adım atmaları gerekiyordu.

Ayaküstü birer çay daha içiyorlardı.

Mesafenin çok kısa, evin çok küçük olması işi zorlaştırıyordu. Yıllar içinde, bazı incelikler, ustalıklar geliştirmek zorunda kalmıştı. Ama ne kadar yavaş adım atsa, yine de Koltuğa doğru ilerliyordu, her saniye Koltuğa daha çok yaklaşıyordu.

Bu yüzden bekliyordu; bir şeyler düşünüyormuş, banyoya mı gitse, mutfığa geri mi dönse diye tereddüt ediyormuş gibi, sağ yanındaki o ağırlıkla bekliyordu; bir bölümü sabahlığının üstüne dökülen metalik yağın gözünü alıyordu.

O sırada, çaydanlıktaki su iyice kaynamış oluyordu. Her gün böyleydi. Buna şaşırıyordu. Bütün bu seslerin tam zamanında çıkmasını kendi ayarlıyordu. Onu sandalyeye oturtuyor ve çayı demliyordu. Bu kez de çaydanlığa koyduğu soğuk suyun kaynamasını beklemek gerekiyordu.

Üst üste yığılmış minderlerden rutubet kokusu geliyor, garson masa örtülerini kocaman bir yığın halinde, bir yerlere taşıyordu.

Sabahları mutfağın kapısının yanındaki sandalyeye oturmak istiyordu. Kamburunu çıkarıyor, öne arkaya sallanarak buzdolabından çıkardığı öteberiye aç gözlerini dikiyordu.

Buzdolabı mutfağa sığmadığından kapının hemen girişinde duruyordu. Masa ve birkaç sandalyeye zorlukla yer kalıyordu. Abı, yanlarından açılan bu formika masaya yemek masası derdi, başka masalar ya da yemek yenecek başka bir oda varmış gibi... "Yemek masası" da tıpkı küçük mutfak, küçük salon, eski mermer tezgâh gibi içine kapatıldıkları gülünç oyunun parçasıydı.

Köpek biraz bekliyor sonra, yağmura rağmen çıkıp gidiyordu...

Tabakları çıkartırken, zeytin tabağını doldurur ya da peyniri keserken öne arkaya sallanarak bekliyordu. Abıasının yokluğunun farkında bile değildi. Önemli olan, birinin, Koltuk'ta oturmasıydı. Kim olduğu önemli değildi, herhangi biri olabilirdi. Çığlığa benzeyen o sesle bağırdığında onunla ilgilenildiği sürece sakindi.

Abıasının kapalı balkonun penceresinden düşmesinden sonra, başsağlığı için yıllardır kapısını çalmadıkları eve gelen komşular ona bakıp "Bilmiyor, değil mi?" diye fısıldaşmışlardı.

"Yazık, hiçbir şeyin farkında değil, ot gibi işte!"

Konuşacak bir şey olmadığından lafı uzattıkça uzatmışlardı.

"Senin eline bakıyor garip, verirsen yiyecek, vermesen yemeyecek!"

Çekyatlardan birinde öne arkaya sallanarak oturuyor, ölü evine getirilmesi âdetten olan börek, dolma, kek tabaklarına bakıyordu.

Polis de gelmişti. "Pervazların bu denli alçak yapılmış olması büyük bir hata," demişlerdi. Karşılarında duruyor, onları dinliyordu. Sabahlığın üstünde mavi çiçekler boynunu büküyordu. Sorular soruyor, ablasının nasıl düştüğünü anlamaya çalışıyorlardı. Birisi elinde metreyle camla taş zemin arasındaki mesafeyi ölçmüştü.

"Kusura bakmayın, vazifemiz bu!"

Gerçekten dedikleri gibi mi olduğunu, yoksa kendisinden mi şüphelendiklerini bilmiyordu. Bunun bir önemi yoktu. Polisler, odalara girip çıkıyor, aralarında konuşuyor, acıyarak bakıyorlardı. Hiçbir şeyin farkında değildi. Çekyatta oturuyor, öne arkaya sallanıyordu.

"Pervaz çok alçak, dikkat edin siz de düşebilirsiniz!"

Tutanağı yazarken kullandıkları kalemin mürekkebi kâğıdın üstünde dağılıyordu, "Hâlâ bunları kullanıyorlar demek," diye düşünmüş ve şaşırmıştı.

Duvarдан süzülen sular, kenardaki teneke mangalı tıngırdatıyor, kömürle karışan su kapkara yere akıyordu.

Mezarlıkta en fazla altı ya da yedi kişi vardı. Akrabalardan, yıllar önce kendileri gibi buralara, şehrin daha uzak mahallelerine yerleşmiş birkaç kadın eve de gelmiş, mevlit okunurken ellerini açıp sessizce dudaklarını kıpırdatmışlardı.

Ablasının düştüğü cama bakıp "Ay burası hakikaten alçak, insan düşer valla buradan!" demişlerdi.

Eşarplarını açıp yeniden sıkı sıkı düğümlüyorlardı.

"Dört tabak helva yedi maşallah!"

"İştahı da yerinde yazık..."

"Dokunmayın, ne yiyip içtiğini bilmiyor ki?"

"Sana da bir şey olursa, bu garip ne yapar tek başına!" demişlerdi.

"Gözlerin güzel," diyordu adam... Sanki uzun uzun düşünmüş, bu sözcüğü ne için kullanabileceğine sonunda karar vermiş gibi...

Gözlerini Koltuk'ta kim oturursa ona dikiyordu. Aptallığı yüzünden kendisini ablasıyla karıştırıyordu. Buna için için gülüyordu; ablası şişman ve kendisinden uzundu. Balkonun olması gerekenden alçak pervazının önünde, tam da bu yüzden dengesi kolayca bozulmuştu. O ağır vücuduyla can havliyle geriye kıvrılmış, pençeye dönüşmüş, buruş buruş ellerini uzatarak, pencerenin kenarında tutunacak bir yer aramıştı. Sol elinin daha düşmeden bileğinden kırıldığını sanıyordu.

"Ablaaa!!!"

Acaba, son bir kez ona bakmaya çalışmış mıydı? Yardım edeceğini düşünmüş müydü? Altının kösesi iyice düzleşmiş terliklerinden birinin balkona düştüğünü anımsıyordu.

"Ablaaa!!!"

Bu sesler bitiyor fakat kulaklarında devam ediyor olabilirdi, doktorun söylediği böyle bir şeydi; "Sesler, kulaklarında devam ediyor olabilir," demişti.

"Beni eve davet etmeyecek misin?" diyordu adam. Çayına bir şeker daha atıyordu. Yağmur hızlanıyordu.

Kahvaltıdan sonra, eninde sonunda Koltuğa oturuyordu. Bu ânı ne kadar geciktirmeye çalışsa da sonuç hep aynıydı. Koltuğa oturuyor, eskiden deniz görünen camdan dışarı bakıyordu. Apartmanların ardında şehir gizleniyordu. Hayat burada, dört duvarın arasındaydı, her şey belli belirsizdi, okul, bir yıldan fazla sürmeyen çalışma hayatı, hiçbirinden en ufak bir şey anımsamıyordu. Sadece birtakım gölgeler, belli belirsiz sesler ve üst üste yığılmış olaylar vardı.

Ablası, "Buradan eskiden deniz görünürdü," diyordu adama...

"Babamız ilkokul müdürüydü, annemle birlikte trafik kazasında öldüler!"

"Onlardan kalan evi, bu küçük apartman dairesini alabilmek için sattık!"

"Emekli olmadan önce öğretmendim ben de."

"Giresun'da bir fındık bahçemiz var, oradan gelenlerle iyi kötü idare ediyoruz."

"Üniversiteden ayrıldı, okumak istemedi..."

Kendisinden söz ettiği halde, bir kez bile ona bakmadan konuşuyordu.

"Bir zamanlar sekreterlik yaptı ama artık çalışmıyor."

"Çalışmasını beklemiyoruz zaten, bir eksiğimiz yok çok şükür."

Cümleleri ardı ardına sıralıyor, özür dilermiş gibi dudaklarını büzüyordu.

"Ablaaaaa!!!"

Ses belki bitiyor ama kulaklarında devam ediyordu. Kesin değildi. Doktorun da söylediği böyle bir şeydi; "Kulaklarında devam ediyor olabilir," demişti.

Ses, ilk seferden sonra çığlığa dönüşüyordu. Bir şey istediği zaman ya da yalnız kaldığını sanınca bağııyordu. Önce ardı ardına çığlıklar başlıyor, sonra gözleri dışarı uğruyor, yüzü dudaklarından başlayarak yukarı doğru morarıyordu.

"Ablaaa!!"

"Sesini duyuramazsa, yalnız bırakıldığını sanıp, krize girebilir."

Konuşurken habire gözlüklerini takıp çıkarıyordu.

"Nefessiz kalabilir, hemen oksijen maskesini takmak gerekir."

"Tüpü sık sık kontrol etmelisiniz."

Terliyor, boynunu şişiriyor, gözlüğünü yeniden takıp çabuk çabuk konuşuyordu:

"Bir-iki dakikalık bile gecikme çok kötü şeylere neden olabilir."

"Çok kötü şeylere neden olabilir," diye tekrarlıyordu. Yatağın hemen yanında duran oksijen tüpüne bakıyordu. Gözlüğünü çıkarıp gözlerini ovuşturuyor, gözlüğünü yeniden takıyordu. Çok kötü şeyler derken ne kastetmiş olabileceğini merak ediyordu. Doktorun karşısında duruyor, onu dinliyordu, sabahlığın üstünde kocaman mavi çiçekler boyunlarını büküyordu.

"Hiç âşık oldun mu?" Adam gözlerine bakıyor, ama yanıt vermesini beklemiyordu.

Caddenin gürültüsü "eskiden deniz gören" cama kadar ulaşıyordu... Geçen arabaların ve indirilen kocaman sac levhaların sesi geliyordu. Karşı apartmandaki dairelerin perdeleri açıktı. Salonlarda hazırlanan kahvaltı masalarını görüyordu. Bir kadın erkenden so-kağa çıkan çocuğunu avaz avaz bağırarak yukarı çağırıyordu.

Ağaçlar rüzgârda sallanıyordu.

Koltuk, eskiden deniz gören camın önünde duruyordu. Kahvaltıdan sonra ablası gibi pencerenin önüne oturuyor, odaya bakıyordu. Mobilyalar yıllardır değişmemişti. Çekyatlardan birinin yanında büfe duruyordu. Büfenin içinde ve üstünde ablası ve kardeşinin saatlerinde almaları gereken ilaçlar vardı. Kutular, üstlerinde son kullanma tarihleriyle tozlanıyordu.

Eczanede, fiyatlarının yazdığı bölümleri kesiyorlardı, sigorta için böyle yapılması gerekiyordu. Büfenin üstünde çerçevesinin yaldızı dökülmüş bir ayna asılıydı. Aynadan karşı duvardaki resim çerçevelerinin görüntüsü yansıyor. Fotoğraflardan biri annesine, diğeri babasına aitti.

"Ablaaa!!!!"

"Tayinim çıktı, gidiyorum, bir daha ne zaman görüşürüz bilmem," diyordu adam. Kuşlar hep birlikte suya dalıp çıkıyorlardı.

Ferforje mobilyalar yapan dükkâna, haftada iki kez yeni sac levhalar geliyordu. Arabaların sesi öğlene doğru yavaşlıyordu. Camdan karşı evin damının üstündeki adamlar görünüyordu. Beş-altı yıl önce yine çatıyı aktarmışlardı, o zaman usta farklıydı, bir kere-

sinde kenardan düşecek gibi olmuştu, sonra bacaya sırtını dayayıp sakinleşmek için oturmuş, bir de sigara yakmıştı...

"Ablaaa!!!"

Kendine bir şey sorulmuş gibi, "Evet evet," diyordu ablası.

Dudaklarını büzüyor, özür dilercesine, "Camdan deniz görünürdü eskiden," diyordu.

"Ablaaa!!!!"

Koltuk her zaman oradaydı. Her şey belirsizdi, hangi sesin hangi zamana ait olduğunu bilmiyordu. Oksijen tüpünü epey önce kapının önüne koyduğunu anımsıyor ama emin olamıyordu. Eski yerinde durup durmadığına arada sırada bakmıştı; polislerin yeniden geleceklerini sanıyordu. Acaba, yine tutanak tutacak ve "Kusura bakmayın usul böyle," mi diyeceklerdi? Beş-altı yıl önce olduğu gibi mürekkep kâğıdın üstünde dağılacaktı. Belki de artık tükenmezkalem kullanıyorlardı.

"Başka aşklar da var," diyordu adam; uzaklara bakıyordu... Ne söylemek istediğini merak ediyor ama sormuyordu.

Koltuk camın önündeydi. Sanki yalnızca bu ev değil kendi varlığı da henüz embriyon halindeyken, bir bulutun içinden belli belirsiz ortaya çıkarken, o zaman bile, bütün bu karanlık anlara eşlik etmek için oradaydı.

"Ablaaa!!!!"

Ses belki bitiyor ama kulaklarında devam ediyordu. Kesin değildi. Doktorun da söylediği böyle bir şeydi; "Kulaklarında devam ediyor olabilir," demişti...

TEK ÇARESİ ÖLÜMMÜŞ

KAHVELERİN ve balık lokantalarının yan yana dizildiği meydanın gerisinde, gri güz denizi uzanıyordu. Soğuklar birdenbire bastırmıştı. Günlerdir süren yağmurdan sonra ilk kez güneş açıyordu. Hafta içi olmasına rağmen, sokağa konulmuş masalar doluydu. Konuşmalar ve bir-iki açık televizyonun sesi yazdan kalma ürkek bir uğultu halinde rüzgâra karışıyordu.

Meydanda hırsızlama gezinen huzursuz kalabalık, daha çok rıhtımda toplanmıştı. Her zaman birkaç teknenin bağlı olduğu rıhtım boştu. İskelenin önünde, tur rehberini ya da başka bir şeyi bekleyen rengârenk giysili gürültücü turist grubu seyre değer bir görüntü oluşturuyordu. Denize bakan masalardan birinde oturan Güliz ve Ümran onları izliyorlardı.

"Birden soğuyuverdi," dedi Ümran...

"İyi kış yapacak bu sene," dedi Güliz...

Masa dağınıktı, önlerinde bira kadehleri duruyordu. Turistlerin peşinden seğirten garsonlar, tabakları ve diğer öteberiyi toplamış, ekmek sepetini, baharatları bırakmıştı. Güliz, kadehi sıkıca kavramıştı, fakat içmiyordu.

"Biliyor musun, erken uçacak evden galiba benimkisi," dedi Ümran.

Üniversitede okuyan iki kızından küçüğü, daha ilk yılı olmasına rağmen, nişanlanmıştı. Ümran masa örtüsündeki ekmek kırıntılarını eliyle usul usul süpürüyor, eski arkadaşını izliyordu; Güliz kendisinden farklıydı, her zaman huzursuzdu.

Güliz, "Aman düzenle masayı, dağınık kalmasın," diye şakadan çıkıştı. Yine de sesindeki tizlik rahatsız ediciydi. Kırıntılarla uğraşmayı bitirip, tuzluğu biberliği masaya yerleştirme işine geçen Ümran suçüstü yakalanmış gibi elindekileri bırakıverdi.

"Bıraksana kızım toplarlar, sen ne uğraşıyorsun," dedi Güliz. "Denize bak! Şu semtin eskimiş güzelliğine bak... Baksana tablo gibi!" Sesi biraz küçümser bir tonda çıkıyordu.

"E ne ziyarı var canım!" Ümran utanmıştı. "Herkes senin gibi sanatçı ruhlu olamaz ki!"

Liseden sonra, iki yıllık yüksek okullardan birini kazanmış, daha okurken çalışmaya başlamıştı. Muhasebe yardımcısı olarak girdiği şirkette sebat edip müdürlüğe yükselmişti. Güliz ise istediği bölümü kazanmak için bir-iki sene ayak diremiş, sonunda sanat tarihi okumayı başarmıştı.

Ümran sözlerinin yerini bulduğunu, Güliz'in yüzünde beliren zoraki gülümsemeden anladı. Gerçi Güliz de, önce Kültür Bakanlığı'na bağlı bir kurumda çalışmış, sonra direnmekten vazgeçip maaşı dolgun bir genel müdür sekreterliğine razı olmuştu.

"Erken evlenecek galiba benim küçük kız," diye tekrarladı.

"Hangisi?" dedi Güliz.

Ümran Güliz'in ilgisizliğine üzülmüştü. Onu en çok şaşırtan da Güliz'in davranışlarından hâlâ etkilenebilmesiydi. Lise yıllarındaki yakınlıkları çoktandır yoktu. Ortaokul ve liseyi birlikte okumuşlar; birbirlerinin hep can dostu, sırdaşı olmuşlardı. Güliz üniversitedeyken şimdiki eşinin kardeşiyle, Nedret'le tanışmış, o andan itibaren Ümran'ın pabucu da hızla dama atılmıştı. Yıllardır nadiren görüşüyorlardı.

"Küçüğü," deyip sustu.

"Aaa," dedi Güliz.

Ümran kırılganlıkla, dalgın dalgın denizi izleyen Güliz'e baktı. Uzunca, ince, kederli bir yüzü vardı Güliz'in. Yüzünün bu inceliği, hüznü hali, onun en çok beğenilen yanıydı, ama şimdi hayran bakışlar üstünden çekiliverince sanki kanı da çekilmiş, cansızlaşmıştı. Yıllardır aşına olduğu bu çehreden geriye kalan yalnızca kederdi.

Üniversite yıllarında iyice güzelleşmişti Güliz. Buluştukları zaman, çevrelerinde hep Güliz'e hayran erkekler olurdu. Kocasıyla da öyle tanışmıştı Ümran. Kocasının da Güliz'in ümitsiz âşıklarından biri olduğunu düşünürdü. Adam bunu hep inkâr etmişti. Gerçi artık böyle şeyleri düşündüğü de yoktu. O günler çok geride kalmıştı. Ümran uzanıp arkadaşının eline hafifçe dokundu. Gülümsedi.

Güliz içini çekti. Dudakları incelmış, aşağı doğru sarkmıştı, gözlerinden biri hafifçe seğiriyordu.

"Birden soğudu, değil mi?" dedi.

"İyi kış yapacak bu sene," diye yanıtladı Ümran.

Güliz'in, tanışmalarının üzerinden bir yıl bile geçmeden Nedret'in ağabeyiyle nişanlanması, ardından hemen evlenmeleri, arkadaşları arasında bir hayli eleştirilmişti. Nedret bile, Güliz'i ikaz etmişti. Güliz'in evliliğini yalnızca kendisi desteklemişti. Ümran'ın ara sıra hâlâ rahatsızlık duyarak anımsadığı bu desteğin nedeni, Güliz'in yakınlığını yeniden kazanma isteğiydi.

"Şunlara bak!" dedi abartılmış bir neşeyle Güliz, parmağıyla turistleri işaret ediyordu.

Ümran, birden beliren iç sıkıntısını gizlemeye çalışarak, hep o fütursuz hava içinde fotoğraf çeken, şakalaşan kadınlı erkekli grubu izledi. Kendince verdiği bu taviz de sönen dostluklarını canlandırmaya yetmemişti. İşin kötüsü, Güliz de farkına varmıştı bunun...

Gruptakiler, iskelenin önünden ayrılmış, oturdukları yere doğ-

ru yürümeye başlamıştı. Garsonlar bozuk bir İngilizceyle müşteri avına çıkmışlardı. Yalan yanlış İtalyanca, Fransızca sözcükler, "matmazel", "mösyö" bağrısları havada uçuşuyordu.

"Bak!" diye bağırdı Güliz.

Ümran biraz tedirgin etrafa bakındı. Ara sıra geldiği bu eski sahil semti, şimdi, yağmurun bastıracağı endişesiyle el çabukluğuyla kurulmuş, az sonra toplanıverecek bir çadır tiyatrosuna benziyordu. Rıhtımdaki huzursuz kalabalıkla tezat teşkil eden pürneşe turistler, müşteri tavlama için türlü hokkabazlıklar yapan garsonlar, her şey, biraz sonra bitecek bir oyunu andırıyordu, güneş bile gerçek değildi. Karşısındaki koltukta iğreti biçimde oturan Güliz'in yüzünü inceledi. Yıllardır, çokça da kendisinin zorlamasıyla ara sıra buluşmuşlardı. Şimdi Güliz'in neden kendisini aradığını, neden buluşmak istediğini merak ediyordu.

"Selim bunu görse bayılırdı!"

Ümran daldığı düşüncelerden sıyrıldı. Güliz, gruptan gösterişli, uzun saçlı, incecik bir kızı işaret ediyordu. Birdenbire canlanmıştı.

Ümran, arkadaşının oğlunun ismini yanlış anımsadığını düşünüp, telaşlandı.

"Selim mi?"

Güliz yanıt vermedi. Dikkatini uzaklaşmakta olan kıza vermişti. Şalını omzuna çekti. Omuzlarını üşürmüş gibi yaklaştırdı. Bira kadehini sıkın incecik parmakları boğum yerlerinden hafifçe morarmıştı. Alçalan güz güneşi masalarına vuruyor, makyajın gizlediği çizgilerini hüznünlü bir ışıkla aydınlatıyordu.

Güliz, garsonun yarım saat önce istemelerine rağmen yeni getirebildiği fıstık kabını hafifçe önüne çekip karıştırdı. Rüyadan uyanırmışçasına mırıldandı:

"Sedat'ın arkadaşı. Çok tatlı bir çocuk, görsen bayılırsın!"

Güliz'in sözleriyle, yıllar öncesinden sökün eden eski sırdaş-

lıklarının anısı, Ümran'ı can evinden vurdu. Kelimelerden çok Güliz'in edasıydı bu duyguyu uyandıran. Oturduğu hasır koltukta, huzursuzca kıpırdandı.

"Şimdi yanımızda olsa, Selim kaçırmazdı bu kızı," dedi Güliz, dalgınca...

Ümran, Güliz'in yüzündeki ifadeden, eski alışkanlıkla bazı şeyler çıkarıyordu. Zamanın geriye doğru bu denli hızla akıp, yok olduğunu sandığı duyguları canlandırırvermesi onu ürkütmüştü.

"Senin ne ilgin var kızım bu Selim'le?"

"Kızım" sözcüğü, ağzından kaçırvermişti. Söyler söylemez pişman oldu. İçinde büyüyen o eski günlere dönme ümidini bastırmaya çalışarak, Güliz'in söylediklerine kulak verdi.

"Yaa öyle deme," dedi Güliz; kelimeleri cilveli bir tarzda uzatıyordu.

"Arkadaş gibiyiz biz. Selim 'arkadaşım' diyor bana zaten!"

Ümran, Güliz'in ara sıra görüştüklerinde kendisine hep biraz parlatarak anlattığı hayatının bilançosunda bir açık olduğunu arkadaşlıktan çok, mesleki güdülerıyla hissetmişti. Yıllardır Nedret'in oturduğu tahtı, kıyısından köşesinden de olsa paylaşabilir miydi? Bunun artık kendisinde bir istek uyandırmadığını biraz şaşırarak fark etti. İçinde Güliz'e karşı, neredeyse kendisinden habersizce büyümüş bir öfkenin ayırdına vararak sarsıldı. Duygularını anlamaya çalışarak tarafsız, düz bir sesle sordu:

"Ailesi yok mu çocuğun?"

"Çeşme'deler, onlar," diye yanıtladı Güliz, "babası yat malzemeleri satıyor."

Güliz, Sedat'ın Selim'le aynı okulda okuduğunu, ikisinin de aynı yerde staj yaptıklarını, stajı Selim'in babasının ayarladığını anlattı. Adam zengindi. Birasından bir yudum aldıktan sonra fıstık

kabını yeniden karıştırdı.

"Bayatmış bunlar," dedi, yüzünü ekşiterek...

Ümran, Güliz'in, bütün bunları Nedret'le konuşamayacağı için kendisiyle buluşmak istediğini anlamıştı. Çoktan kabuk bağladığını sandığı yaranın açıldığını hissediyordu. Düşmanca olduğunu kendisinin bile belli belirsiz sezebildiği bir duyguya kapılarak, "Yine çok incesin," dedi, "hiç kilo almıyorsun, geçen yıl emekli olduğunda, 'artık salar kendini bizim kız' demiştim, ama beni yalancı çıkardın."

Güliz hayal kırıklığıyla, acı acı gülümsedi.

Ümran, keşke emeklilik bahsini hiç açmasaydım, diye hayıflandı. Güliz'in hoşuna gitmeyecek şeyler söyleyerek, yalandan da olsa, yıllar sonra geri gelen bu yakınlık ânının sihrini bozmaktan korkuyordu. Beceriksizce geri adım attı:

"Nasıl yapıyorsun da böyle incecik kalıyorsun? Bize de anlat kızım sırrını; baksana, annen gibi duruyorum senin yanında..."

Güliz bu abartılı iltifata itiraz etmedi. Dalgın dalgın, geleni geçeni seyretmeyi sürdürdü.

Ümran'ın hiçbir zaman büyük hedefleri olmamıştı. Hayatta kendisi için ayrılan bölmeyi çok önceleri fark etmiş, bunu reddetmeyi, fazlasını istemeyi aklından geçirmeden, payına düşeni başkalarına kaptırmama telaşına düşmüştü. Güliz'le arkadaşlıklarına yön veren de buydu. İçten içe rahatsızlık hissederek, alttan aldı: "Vallahi genç kız gibisin!"

O eski refleksin yeniden canlanmasına eşlik eden derin imkânsızlık duygusu, aradan geçen onca zaman, Güliz'in onu hâlâ yaralayabilen pervasızlığı bu konuşmayı Ümran için iyice katlanılmaz hale getiriyordu. Yine de Güliz'in dünyasında birazcık olsun yer tutma isteğinden vazgeçemiyordu. Aslında bu dünyada kendisine

yer olmadığını biliyordu. Güliz'le aralarında onun Nedret'le kurduğu cinsten bir yakınlık olamayacağını yıllardır farkındaydı.

"Nedret'in ofisine gidiyor musun?" dedi. "Eh ne hayranların vardır kim bilir senin orada... Ressamlar falan!"

Nedret sanat eserleri ticaretinde aracılık yapan bir firmada çalışmış, sonunda küçük bir şirket kurmuştu. Nişantaşı'ndaki ofisi çok genç, tanınmamış ya da yaşlanıp, ünlenmekten ümidini kesmiş ressamların uğrak yeri idi.

Güliz gülümsedi. Birasından bir yudum aldı. "Yok, canım!" dedi. "Ne kadar tatlı bir çocuk bir görsen... 'Siz olağanüstü bir kadınsınız,' diyor. Kerata bir biliyor ki gönül almasını, tatlı sözler etmesini. Yani Allah onun eline düşecek kadınlara kolaylık versin," dedi Güliz.

"Kim?" dedi Ümran.

"Selim, canım," dedi Güliz.

Ümran üzüntüyle ona baktı. Güliz için eski bir eşyadan farkı yoktu; kenara atılmış, sonra bir gün ihtiyaç duyulup bodrumdan çıkarılmış eski püskü bir koltuk...

"Kız arkadaşı yok mu?" dedi hafifçe terslenerek.

"Kimseleri beğenmez ki!" dedi Güliz. "Yoksa Selim'e kız mı yok, ama o kimseyi beğenmiyor. 'Benim için o kızlar, bir gecelik,' diyor."

Ümran kendi kızlarını düşünüp irkildi, "Bulur dengini eninde sonunda," dedi, apaçık bir düşmanlıkla. Bu kelimeyi söyler söylemez utandı, kıpkırmızı olmuştu. Güliz'e baktı. Beriki onun ne söylediğinin farkında değildi, kendi dünyasındaydı. Rahatladı.

"Yani her akşam barlarda..." dedi Güliz.

"Yakışıklı mı çocuk?"

"Yakışıklı tabii; olmaz mı? Asıl çok sempatik, şeytan tüyü var. 'İstedğim kızla geceyi geçiririm,' diyor."

"Sedat da onunla geziyor mu?" dedi Ümran.

"Yokk yook! Bizimki hanım köylü! Sevgilisi ne derse onu yapıyor. Selim gelir, yalvar yakar bunu da götürmeye çalışır, bizimki, öldürsen kızın dizinin dibinden ayrılmaz. Necdet'e mi çekti ne!"

Bu sözlere can simidi gibi sarıldı Ümran, "Sahi Necdet nasıl?" diye sordu.

Ümran Necdet'i bütün bu yıllar içinde ancak birkaç kez görmüştü. O sevimli, beceriksiz tiplerden biriydi. Sanki daha ilk günlerde Güliz'in kendine göre olmadığını, onu mutlu edemeyeceğini hissetmiş, ama önüne gelen bu fırsatı tepmek istemediğinden, çokça da ne yapacağını bilemediğinden Güliz'le evlenmişti.

Güliz'in yüzü birdenbire soldu. Tiksiniyormuş gibi dudaklarını büzdü:

"Dakikaları sayıyordur şimdi, eve gelecek, televizyonun karşısında dizi seyredecek!"

"Eh hepimiz öyleyiz," dedi Ümran, "bizimki de öyle, sen seyretniyor musun?"

"Hepsi aptallık!" dedi Güliz, "Ne o öyle bütün akşam televizyonun başında! Necdet'i bu gece vinçle kaldıramazsın televizyonun önünden. Akşam bir şeyler yapalım, dışarıda yemek yiyelim, kahve içelim falan desen, hiçbiri yok! Varsa yoksa kanepesi!"

Ümran evliliklerinin ilk yıllarında, Güliz'le ilişkileri bu denli kopmadan önce, Necdet'i gözlemişti. Gerçi artık yalnızca bütün okul arkadaşlarının çağrıldıkları yemeklere gidiyorlardı. Sanki karısını asla memnun edemeyeceğini bilmek, Necdet'i, baştan kaybedeceği bu savaştan vazgeçirmişti. Karısında uyandırdığı hayal kırıklığı arttıkça, iyice kabuğuna çekilmişti.

"Ben hayatı seyredeceğime, gider o hayatı yaşarım, dibine kadar," diyor," dedi Güliz.

"Kim?" dedi Ümran.

"Selim!"

"Amannn! Herkes öyle diyor da, kim yaşıyor," dedi Ümran.

"Yaşıyor valla! Her akşam başka bir kızla... Bazen tek başına da geliyor. Benimle dertleşmeye. Kızlarla ne olup bittiyse hepsini anlatıyor."

"Neden sana anlatıyor?" diye mırıldandı Ümran.

"Para da var. Çılgın yaşıyor. Geçenlerde o meşhur yer var ya Kuruçeşme'de, orada ne olmuş biliyor musun?" Ümran'ın sözlerini duymazlığa gelmişti.

"Ne olmuş?" dedi Ümran.

Güliz ona bakıp sustu; "Bu ünlülerin filan gittiği yerlere gidiyor Selim," diye, yineledi sonra...

Ümran, içinde olmadık duygular uyandıran bu oyundan sıkılmıştı. Güliz'in yüzündeki ifadeden, onunla buluşmaktan duyduğu pişmanlığı okuyabiliyordu. Öte yandan Güliz'in konuşmak, bir şeyler anlatmak isteğiyle yanıp tutuştuğunun farkındaydı. Karşısındaki herhangi biri olabilirdi, Nedret dışında, herhangi biri...

"Bana, 'Siz çok değerlisiniz,' diyor. 'Allah sizi nazardan saklasın,' diyor." Küçümser bir ifadeyle konuşuyordu şimdi Güliz...

Meydan boşalıyordu. Güneş çekilince hava birden soğumuştur. Rıhtımdaki banklarda oturan yaşlı bir çift kalkıp yavaş yavaş yürüyerek önlerinden geçti. Kolkola girmişlerdi. Kadının ayağı hafifçe aksıyordu. Güliz onları kaybolana kadar izledi, içini çekti.

"Yaa öyle acı bir hikâyesi var ki, bir bilsen!"

"Kimin?" dedi Ümran.

"Selim'in."

"Aaa," dedi Ümran.

"Anneyle ilgili. Mesela bir telefon geliyor babadan. Ayrılmışlar çoktan adamdan da... Adam elini çekmemiş kadından. 'Annen denizin ortasında tekne, çırılçıplak,' diyor babası; 'yanına havlu da al, anneni getir.' Bu, jet skiye binip gidiyor."

"Yani neler var," dedi Ümran.

"Kadın çırılçıplak! Düşünebiliyor musun? Yanında havlu götürüyor, sarıyor kadını, sahile getiriyor."

"Vah vah," dedi Ümran.

"Bana, 'Siz çok farklısınız,' diyor. 'Annelik değerlerinin kaybolmaması lazım... Bir de benim anneme bakın,' diyor. 'Ben kızlara da değer vermiyorum, istediğimle yatıp kalkıyorum sadece,' diyor. Ama çok sağlam karakter var çocukta, 'Bende çok sağlam karakter var,' diyor çocuk!"

Ümran ne söyleyeceğini bilemiyordu. Bu yüzden, "Kızların okulu biter bitmez Ayvalık'a yerleşeceğiz," dedi.

"Selim'le aramızda bunlar. Dertleşiyoruz. Kiminle çıkarsa anlatır bana. Yeni bir kız gördü mü; bu gece bu kızla kesin birlikteyim, der. Olur da. Bak şimdi arasam ne hikâyeler anlatır, ne hikâyeler... Âlem çocuk!" dedi Güliz.

"Küçüğü okulu bitirir bitirmez evlenir zaten," dedi Ümran.

Güliz, ilk defa görüyormuş gibi şaşkınlıkla Ümran'a baktı, ağlayacak gibiydi: "Biz de kalamayız buralarda," diye mırıldandı, "ikimizin maaşlarını topla. Hesap ortada. Rezil oluruz burada. Eee, hareketsiz hayat yaşadıktan sonra n'apıyım İstanbul'u!"

"Bodrum'u falan düşünmez misiniz?"

"Üç kuruş parayla n'aparız orada!" Yüzü iyice solmuştu, "Geçen bayramdan beri kayıpmış," dedi.

"Kim?" dedi Ümran.

"Selim'in annesi! Bir adamla birliktymiş galiba. Böyle kaybolup kaybolup sonra çıkıyormuş. Bazen seyahate gidiyormuş dünyanın öbür ucuna. Para da bol! Ama hasta kadın! Resmen hasta!"

"Hastaymış öyle mi?" dedi Ümran..

"Evet, yani, bu da bir hastalıkmış. Adamla da bu yüzden boşandılar herhalde. Çırılçıplak soyunuyor, güneşleniyor. Önüne gelenle birlikte oluyor. Oraya buraya gidiyor, haber vereyim filan yok kadında, aklına esti mi vınn uçuyor, bir bakıyorlar Hindistan'da!"

Ümran, Güliz'in düşündüğünden daha açık fikirli olabileceğini göstermek istiyordu. Öte yandan buluştuklarından beri bastırmaya çalıştığı bir duygu, onu, neredeyse istemi dışında Güliz'le diğmeye zorluyordu.

"Canım belki de hasta değildir," dedi. "Çırılçıplak güneşlenmek de o kadar acayip değil yani. Hem ne güzel istediği yere gidiyor işte kadın, gönlünce geziyor, ooohh ne âlâ!"

"Yook hastaymış," diye ısrar etti Güliz. Yüzü kararmıştı, adeta düşman gibi bakıyordu Ümran'a.

Ümran birden ürktü, geri adım attı. "Ben öylesine söyledim, canım," dedi. "Hastadır tabii."

Güliz yanıt vermedi, sonra kendi kendine konuşur gibi isteksizce devam etti:

"Anneni buraya getir," dedim, "İstanbul'a. Doktora birlikte götürürüz," dedim.

"Daha önce götürmemişler mi?" diye sordu çekinerek Ümran.

"Götürmüşler," dedi, Güliz, "işte çocuk diyor ya 'İsyanlardayım, Allahıma isyan ediyorum,' diye. 'Ama o benim annem sonunda,' diyor. Babası da, 'Oğlum bunu çekeceksin ömür boyu. Bu işin tek bir çaresi var. O da Allaha kalmış,' diyormuş."

Biraz olsun canlanmıştı, sözcükleri sertçe vurgulayarak, neredeyse öfkeyle konuşuyordu.

"'Benim annem, böyle bir anne işte,' diyor yani çocuk. 'Benim kafamdaki model sizsiniz,' diyor bana."

O sırada, masanın önündeki, içinde menekşeler dikili uzun tahta çiçekliğe bir serçe kondu. Güliz masada kalan kırıntıları ona attı. Kuş, bir süre bekledikten sonra yemeye cesaret edemedi uçuştı.

Güliz'in yüzü hayal kırıklığıyla süzüldü.

Ümran, hakkında konuştukları bu yabancı kadını gözünde canlandırmaya çalışıyor, aklına hep Güliz gibi bir tip geliyordu. İnce,

ufak tefek, narin bir kadın olmalıydı. Güliz'le kendisinin yaşlarında bir kadın... Denizden olağanüstü uzunlukta kiremit rengi bir yük gemisi geçiyordu. Dalgalar rıhtıma vurunca insanlar bağışarak kaçıştı.

"Eee, doktorlar ne demiş, çaresi yok muymuş?" diye sordu.

Rıhtım boşalmıştı, dalgalardan kaçanlar meydana dağılıyordu; bir köpek ıslanmış banklara doğru uzun uzun havladı. Güliz gözle görülür bir şekilde titredi.

"Yokmuş," dedi, "tek çaresi ölümüş..."

Ümran irkildi, Güliz'in gözlerinden boşanan yaşları ne söyleyeceğini bilemeden izledi. Sonra, çok iri, meydanın ortasındaki bankları bile ıslatacak kadar iri bir dalga rıhtıma çarptı. Yapraklarını dökmüş ağaçların iyice kelleştirdiği meydan birdenbire sessizleşti. Ağaçların altında sigara içen birkaç genç birbirleriyle kapıştılar. Garsonlardan birkaçı o tarafa seğirtti. Ümran çantasından çıkardığı mendili Güliz'e uzattı, Güliz gözlerini silip, saçlarını düzeltti.

"Birden soğudu," dedi Ümran.

"Evet, iyi kış yapacak bu sene," dedi Güliz.

—

EN ÇOK KARŞILAŞTIĞIM ADAM

EN ÇOK KARŞILAŞTIĞIM ADAM, herhalde sıradan biriydi. Gerçi görünüşü hiç de sıradan sayılmazdı. İncecik bacaklarının üstündeki haşmetli göbeği, kocaman kafası, geniş alnı, darmadağınık, tepesi kelleşmiş kıvrırcık saçları, ucu kırmızı ve tostoparlak iri burnu onu ister istemez dikkat çekici biri haline getiriyordu.

Fizyonomisinin andığım özellikleri, zihinlerde yer etmiş bazı naif klişelere tıpatıp uyuyorsa da, cüssesinin iriliği işi bozuyordu. En Çok Karşılaştığım Adam, nasıl desem, biraz filmlerdeki kötü adam tiplerine benziyordu. Besbelli içkiden çopurlaşmış suratında nahoş bir ifade vardı. Belki de burnunun yukarısında birleşen kalın kaşlarıydı buna yol açan; günahını almak istemem. Ancak doğa vergisine, ekşi yüz ifadesiyle o da adamakıllı katkıda bulunuyordu.

En Çok Karşılaştığım Adam'a genellikle yürürken rastlıyordum; hep aynı bıkkın, memnuniyetsiz, hatta düpedüz kötücül ifadeyle sanki amaçsızca, hiçbir şey ummadan, hiçbir şey beklemeden, hiç kimseyi ya da hiçbir şeyi aramadan, şehri her gün, baştan aşağı kolaçan ediyordu.

Gelip geçtiğim yerlerde birden karşıma çıkıyordu; sık sık inip çıktığım bir yokuşta, bu yokuşun üzerindeki ucuz dönerci ve bö-

rekçilerin kapı önüne koydukları masalarda... Yolumun çokça düştüğü bir caddede... Geceleyin, sabah, öğle saatlerinde...

Bununla kalsa iyi... Onu hiç uğramadığım, tesadüfen bulunduğum yerlerde de görüyordum. Hiç adım atmadığım bir semte gitmeye mi karar verdim, olmadık bir saatte, olmadık bir yerden geçeceğim mi tuttu; sinemaya gitmekten vazgeçip kahve içmeye mi kalktım, toplantıdan kaçıp alışverişe mi çıktım; karşımda o!

Önceleri bu durum dikkatimi çekmemiştir. Günün birinde, belki de sırf görünümü nedeniyle gözüme takıldı, bu tuhaf tesadüflerin ayırdına vardım ve yirmi yıl boyunca sokağa çıktığım her gün onunla karşılaştım.

Bir süre sonra, bu durumu o da fark etti. Dikkat çekici bir görünüme sahip olduğum söylenemez. Ama gözden kaçacak gibi değildi başımıza gelen...

Artık her karşılaşmamızda, onun da tıpkı benim gibi bu tesadüflerden huylanmaya başladığını görüyordum. Bunu, bedeninin o anlık tereddüdünden anlıyordum. Yalnızca benim sezebildiğim bir duraklama oluyordu adımlarında; göz ucuyla birbirimize bakıyor, karşımızdakinin aklından geçenleri tahmin ediyor, bir süre bocalıyorduk. Biliyordum ki aynı sorular dönüp duruyordu onun da kafasında. Ama konuşmayı düşünmüyorduk, bir an göz göze gelip işimize gücümüze dönüyor, yolumuza devam ediyorduk.

Bazen önce ben onu görüyordum, onun beni fark etmediğini sanıyordum, kimi kez de herhalde tersi oluyordu; ama birkaç saniye geçmeden gözlerimiz karşılaşıyordu.

Gel zaman git zaman, bende takıntı haline geldi bu karşılaşmalar. Sürekli aklımı meşgul ediyordu, neden karşılaşıp durduğumuz... Bu durumu rastlantıyla açıklamak da olasıydı. Gel gör ki, ben o cinsten biri değildim. Tesadüflere pek inanmadığımdan, daha baş-

ka şeylere kafa yoruyordum. Yanlış anlaşılmasın, adamın beni izlediğini, gizli bir niyeti olduğunu düşünüyordum değilim; yalnızca hayatın bu karşılaşmalar için sarf ettiği mesainin nedenini merak ediyordum. Eski tecrübelerimin de etkisiyle, olan bitenden hayli karamsar sonuçlar çıkarıyordum.

O da huzursuzdu. Yüzünde yer etmiş ekşiliğe ve kimi duyguların dışa vurulmasına olanak tanımayan fizyonomisine rağmen öne çıkmayı başaran şaşkınlıkla dolu bir ifadenin, her seferinde daha belirginleştiğini fark ediyordum.

Bir süre sonra "şu adamı kenara çekip konuşayım" diye düşünmeye başladım. Kimdir, neyin nesidir öğreneyim! İsmi nedir, ne yapar, nerede yaşar? Fırsat kolluyordum; ama bir türlü cesaret edemiyordum buna...

Bazen bu konuşmayı gözümde canlandırırdığım oluyordu. En Çok Karşılaştığım Adam, ilk anda şaşırarak, belki itiraz edecek, sonra boyun eğecekti. Her şey, adeta kanlı canlı gözümün önündeydi; oturacağımız yer –onu sık sık gördüğüm ucuz börekçi– formika masa, çaylar, ilk andaki çekingenlik...

Konuşmayı başlatan ben olacaktım, konu bir kez açıldıktan sonra o da sel gibi boşanacaktı. Bu buluşma beklenmedik bir zamanda olacaktı. Böyle konuşmaların önceden tasarlanamayacağını, o saat, o an gerçekleşeceğini biliyordum. Yine de her şey tesadüflerin titiz terazisinde ölçülecek, her ayrıntı inceden inceye ayarlanmış olacaktı. Bunlara kafa yorarken onu eskiden hep aynı kişiyle birlikte gördüğümü anımsadım. Ama yoldaşı da çoktandır ortada yoktu. En Çok Karşılaştığım Adam, sokaklarda, yıllardır yalnız dolaşıyordu.

Bu arada zaman da akıp duruyordu. Artık her karşılaşmamızda, onu sokak ortasında durdurmayı düşünür olmuştum. Adım gibi biliyordum, o da beni kolumdan tutup bir kenara çekmek, ne olup

bittiğini sormak için yanıp tutuşuyordu. Yine de konuşmadan bir-birimizin yanından geçip gidiyorduk.

Takıntıya dönüşen bu fikrin dünyamda tuttuğu yerle tezat teşkil ediyordu davranışım. Galiba, tesadüfle açıklanamayacak böyle garip olayların bağlı bulunduğu mekanizmanın o anlaşılmaz işleyişi içinde, günün birinde her şeyin kendiliğinden çözüleceğini düşünüyordum. Bu konuda çaba göstermenin beyhudeliğine öyle inanmış olmalıydım ki konuşma fikrini bir türlü hayata geçiremiyordum. Ama her karşılaşmamız bir öncekinden daha çok etkiliyordu beni...

Yıllar geçtikçe, bu durum sessiz ve tuhaf bir rabıtaya dönüştü. Sanki kaderimizi ortaklaştıran bir gücün etkisi vardı karşılaşmamızda... İkimizin de kafasından geçtiğini bildiğim bu düşüncenin kendisi bile, hiç öngöremediğim olaylara sebep olabilecek nitelikteydi. Derken, bir şey oldu ve bu garip durum çözüme kavuştu. Gerçi, çözüme kavuştu demek ne denli doğru bilmiyorum! İyisi mi, ben olanları anlatayım, kararı siz verin...

Cuma akşamları yaşadığım şehir dayanılmaz ölçüde kalabalık ve gürültülü olur. Cuma akşamlarını eğlenmeye ayıran, bu akşamı evde oturarak geçirmeyi eksiklik sayan, hatta bütün bir haftaya bu gecenin hayaliyle katlanabilen insanlar vardır. Cuma insanları denebilir onlara. Cuma akşamları, sanki şehir de bu insanlara teslim olmuş gibidir, onların gönlünü hoş etmek için türlü kılığa bürünür. Diğer sakinlerini ihmal eder, onlardan uzaklaşır. Ben böyle akşamlarda genellikle evde olurum, sokağa çıkmak hiç içimden gelmez. Dahası şehrin o soğuk, uzak yüzüyle karşılaşmak da istemem.

İşte yine böyle bir cuma akşamıydı. Telefon çaldığında elimde çay fincanım, okumaya dalmıştım. Reddedemeyeceğim bir davet alacağım içime doğmuş gibi sıkıntıyla telefonu açtım. Çok sevdiğim bir arkadaşımı arayan, sesi biraz telaşlı çıkıyordu. Biraz konuşunca durum anlaşıldı. Kızının, arkadaşlarıyla birlikte, o sıralar

içkili gece eğlenceleriyle pek revaçta olan bir semte gideceğini öğrenmişti. Öyle ki, bu kadim sahil semti eğlence mekânlarıyla anılır olmuştı, falanca bara gideceğiz demek yerine semtin ismini söylemek yeterli oluyordu.

Kız on beş-on altı yaşlarındaydı. Arkadaşım, biraz erkence gidip kızına göz kulak olmamızı, sonra onu da alıp hep birlikte dönmemizi teklif ediyordu. Biz de birer kadeh içki içip sohbet edecektik.

Kızına olan düşkünlüğünü bildiğimden, arkadaşımı kıramadım. Yarım saat sonra evimin yakınındaki otobüs durağında buluşmuş, hafta sonu trafiğinin cehennemi akıntısına kapılarak sözünü ettiğim semte doğru yola çıkmıştık.

Sonunda gideceğimiz yere vardık. Sabahlarını çok iyi bildiğim ve sıkça uğradığım kıyı semtinin bu denli değişmiş olması beni şaşırttı. Sanki şimdi, cuma gecelerine özgü bambaşka bir çehresi vardı. Bana yabancıydı bu çehre... İlk duygum hafif de olsa korku oldu.

Her yer hıncahınç insan doluydu. Masalarda oturan ya da sokaktaki uzun ayaklı küçük bar masalarının etrafında toplanmış gençler, bağırıp çağırarak bira içiyor, birbirleriyle dalaşmaktan bıkınca, sağa sola sataşıyorlardı. Kulakları sağır edecek kadar yüksek bir müzik sokakları çınlatıyordu. Bu da yetmiyormuş gibi ara sıra açılan kapılardan korkunç bir ses sokağa yayılıyor, müşteri ayartmak için bir süreliğine kapıyı açan çığırtnan yeniden kapayana kadar sokak durulmaz hale geliyordu.

Bizim kızı, sokaktaki masalardan birinde arkadaşlarıyla otururken gördük. Kızın şerrine uğramamak için onları uzaktan izleyebileceğimiz bir yer bulup yerleştik. Birer kadeh beyaz şarap istedik. Garson, orta boylu, zayıf, mahzun yüzlü bir çocuktü. Başını hareket ettirdikçe, üç numara tıraş edilmiş kafasının tam ortasındaki, pırıl pırıl, siyah ibik de sallanıp duruyordu. Kalabalık ve gü-

rültüden rahatsız olduğumuzu fark edince, orada ne işimiz olduğunu sorarmış gibi tepeden bir bakış attıktan sonra, "Cuma" dedi, bilmiş bir ifadeyle; "tezgâhtarların ve çırakların gecesi..."

Neredeyse bir kehanet havasında söylenen bu sözcükler, taşıdıkları yoğun çağrışımlar nedeniyle bende büyük etki yapmıştı. Henüz ortada görünmeyen bir tehlikenin sinyalleri kulağımda çın çın ötüyordu.

Kaygıyla etrafa bakındım, sokağa dizilmiş, ders sırasını andıran karşılıklı masalarda jöleli saçları, pullu simli elbiseleri, gömlek ya da incecik montları ve yıpranmış işçi elleriyle yoksullar, hayattan bir gece koparabilmek için mevzilenmişlerdi. Yüzlerinde küçük yaştan beri yedikleri sillelerin izi okunabiliyordu. Kızlar, onları güzelleştirmekten çok ürkütücü bir hale sokan bordo rengi rujlarla boyamışlardı dudaklarını... Oğlanların, garsonunkiyle aynı model, tepede horozibiği şekli verilmiş saçları, birazdan tutuşacakmış gibi parlıyordu.

Bizim kız az ilerde, pembe gözlüklerinin ardından mutlulukla sağı solu seyrediyordu. Sade ama marka olduğu belli olan kıyafetleriyle dördü kız üçü erkek yedi kişilik sevimli bir gruptular. Arkadaşım kızını tek başına büyütmişti; kızın kimisi ona bayağı pahalıya patlayan isteklerini yerine getirmek için nasıl paralandığına tanık olmuştum. Diğerleri de, herhalde orta halli ailelerin çocuklarıydı. Ana babalarının tıpkı arkadaşım gibi, onları böyle giydirebilmek ve okutabilmek için çırpındığını tahmin edebiliyordum. Bu tip yerlere pek gelemedikleri için merakla etrafa bakınıyor, birbirleriyle ve garsonla biraz yoldan çıkmış bir havada şakalaşıyorlardı.

Bu arada bizimkileri fark eden yan masadaki oğlanlar dikkat çekmenin en kestirme –belki de sonuç verecek tek– yolunu hayata geçirmeye karar vermişlerdi. Yüksek sesle laf atıyor, gülüşüyor, birbirleriyle kapışıyorlardı. Bir süre sonra ilgiyi üstlerine çekmeyi başardılar. Bizimki ve diğer kızlar topladıkları hayranlıktan memnun, ışıldayarak onlara bakıyorlardı. Yan masadaki oğlanların yanan gözleri, bizim kızla arkadaşlarının, daha çok da masadaki oğlanların üzerindeydi.

Kızının yakınında olmaktan içi rahat olan, bu tip şeylerden kötü sonuçlar çıkartmayacak kadar iyi yürekli, biraz da safdil olan arkadaşımı tedirgin etmemek için sesimi çıkarmadım. Sohbet etmemiz imkânsız olduğundan, o kızını gözetleme işine odaklanırken, ben de oturduğumuz mekânı izlemeye başladım.

Çerçeveleri hâkiyi andıran bir yeşille boyanmış, küçük kesme camların çevrelediği kahve-bar karışımı mekân, herkesin dışarıda oturmayı tercih etmesi nedeniyle tenhaydı. Rustik tarzda döşenmiş iç bölüm sağa sola konulmuş, asılmış, tutturulmuş ıvır zıvırla tıka basa doluydu.

Barın arkasında elli yaşlarında ev hanımına benzeyen bir kadın kendi mutfağındaymış gibi evcimen bir edayla dolanıp duruyordu. Krem rengi üçgen yakalı bluzu, fare grisi klasik kesimli eteği, sarı boyalı, boyun hizasında kesilmiş dalgalı saçlarıyla, sanki bir zaman makinesinin azizliğine uğramış, yıllar öncesinden alınıp buraya fırlatılmıştı. Elindeki bezle tezgâhı siliyor, bezi beline sıkıştırıyor, içki şişelerini gözden geçiriyor, sağı solu kurcalıyordu. Bir ara açılır kapanır tezgâhı kaldırıp dışarı çıktı, tıpkı eteği ve bluzu gibi Nuh nebiden kalmış incecik ten rengi çorapları ve burnu açık ev terlikleriyle mutfağa açıldığını düşündüğüm kapıdan girip kayboldu.

O gider gitmez yanımızda biten garson, içkinin yanında bir şeyler isteyip istemediğimizi sordu, hayır yanıtı alınca ibiğini sallayarak dönüp gitti. Sonra kadın da mutfaktan çıktı, her iş için kullandığı bezle, bizim masanın yakınında bir müzik dolabının üstünkörü tozunu alıp yeniden barın arkasına geçti. Bu vesileyle yüzünü yakından görmüş olduğumdan, deminki izlenimlerimi korumam zorlaşmıştı. Malın gözü, feleğin çemberinden geçmiş gibi pek çok ifade yakıştırılabilirdi bu çehreye. Ama belki de doğduğundan beri yakasını bırakmamış hayat şartlarını dikkate almadan böyle zalimce nitelemeler yapmak ne denli adildi. Ben daha şefkatli bir sözcük bulmak için kafa patlatırken, kadın da barın arkasında oradan oraya dolanıyor, kafasının içinde birileriyle kavgaya tutuşmuş gibi alıp veriyor, yüz ifadesi bu ritme uyarak alabora oluyordu.

Bu sırada karşılıklı masalar arasında hararet yükselmişti. Arada sırada, yan masaya doğru topak haline getirilmiş bir peçetenin atıldığı, küfürle karışık kahkahaların perde perde yükseldiğini fark ediyor; kızı konusunda epey pimpirikli olan arkadaşımı huylandırmamak için sesimi çıkarmıyordum.

İşin kötüsü burada bulunmalarını bir nevi ergenlikten çıkış sınavına dönüştürmeye niyetlenmiş bizimkinin erkek arkadaşları da hareketlenmişlerdi. Yan masaya doğru uzaktan uzağa dayılanıyor, farkında olmadan, aradaki sınıf farkının altını çizen ölçülü tavırları ve tepeden bakışlarıyla diğerlerini iyice çileden çıkarıyorlardı.

Arkadaşım ise kızının etrafa saçtığı gülücüklerden memnun, kızını sağ salim, gönlü de olmuş vaziyette eve götüreceği ânın gelmesini bekliyordu. Belki de olan biteni kötüye yoran bendim. Gececin tadını kaçırmanın âlemi yoktu. Kendimi acı acı suçladım. Yine de patlamaya hazırlanan bir masumlar savaşına doğru adım adım sürüklendiğimizi düşünüp, endişelenmekten kendimi alamıyordum.

Huzursuzluğumu yenmek için dikkatimi yeniden mekâna yönelttim. Gözlerimi öteberinin üstünde gezdirirken birden beni çok sarsan bir manzarayla karşılaştım. Her yer tıklım tıklım dolu olduğundan tezgâhın hemen yanında ayaklı bir taşıyıcının üstüne konulmuş tahta kafesi daha önce fark edememiştim. Maun cinsi koyu renk ahşaptan bir kafesti bu. Tahta parmaklıkların ardında, tıkkıştırıldığı kafesle neredeyse aynı boyutta doldurulmuş bir karga, yüzüne yapışıp kalmış dehşet ifadesiyle çile dolduruyordu.

Keşfettiğim şeyi arkadaşşıma göstermek için heyecanla dönmüştüm ki, gözüm karşıımızdaki masalardan birine takıldı. En Çok Karşılaştığım Adam oradaydı, yalnız başına oturuyor, yine o ekşi ifadeyle birasını yudumlayarak mekânı seyrediyordu. Aynı anda o da beni fark etti. Belki de orada oturduğumu daha önce görmüştü. Bir süre baktık. Yüzündeki ifade yanılgıya yer bırakmayacak kadar açıktı. Bugün o gündü. Her şeyin sonuna gelmiştik. Aynı kararlılığı yarı karanlığa rağmen onun gözlerinde de okuyordum.

Sonradan cayarım korkusuyla hemen yerimden kalktım. Arkadaşımdan izin isteyip karşı masaya yöneldim. En Çok Karşılaştığım Adam gözlerini ayırmadan beni izliyordu. Birkaç saniye sonra yapacağımız konuşmaya hazırlandığını görüyor, aradaki küçük yolu aşip masaya ulaşmaktan, karşıısına geçip oturmaktan başka bir şey düşünemiyordum.

Henüz birkaç adım bile atamamıştım ki aramıza bir şey girdi. İlk anda ne olduğunu fark edememiştim. İki kişinin birlikte taşıdığı büyükçe bir koliye benziyordu. Derken ışık seçemediğim kütleyi aydınlattı. Belden aşağısı olmayan bir adam gövdesiydi bu. Ke-revetin üstüne yüzünde aksi ifadeyle kurulmuş olan Gövde, yanıp sönen kırmızı, mavi, yeşil ışıkların altında renkten renge bürünüyordu.

Gövde'nin yerleştirildiği kerevet, üzerlerinde siyah takım elbise bulunan iki genç adam tarafından taşınıyordu. Belden aşağısı olmayan adamın kolları da dirseğin yukarisından kesikti. Siyah saçları, geniş, çok biçimli bir ağzı, güzel bir burnu, bazı kitaplarda söylendiği gibi iri, hüzünlü gözleri vardı. Kerevetin üstünde, onu yürümek için bile başkalarına muhtaç hale getiren talihsizliğe rağmen sarsılmaz, garip bir güç edasıyla oturuyordu. Onları, daha ilk bakışta Gövde'yle yakınlığı sezilen yirmili yaşlarda, başörtülü akça pakça bir kadın izliyordu. Kadın, erkeklerin kullandığı cinsten siyah bir el çantasını sıkı sıkı tutuyordu. Çanta herhalde Gövde'ye aitti.

Alelacele dönüp yerime oturdum. O sırada, barcı kadın, evcimenlikle ilgili kurgumun son kalıntılarını da yıkıp dökerek, yakası açılmadık küfürler savurmaya başlamıştı. Gövde ve eşlikçileri bardan içeri girince hemen sustu, elinden bezini bırakmadan adamın yanına gitti. Terliğini çıkarıp, küçücük ayaklarından birini, diğerinin üstüne koydu. Tek ayağı üzerinde hafifçe sallanarak uzun uzun bir şeyler anlattı. Çorapları kayıp, bileğinde kat kat toplanmıştı. Arada sırada konuşmaya ara vermeden bacaklarını aşağı yukarı sıvazlayarak çoraplarını düzeltiyor, bir ayağını yeniden diğerinin üstüne koyuyor, düşmemek için, tıpkı ip cambazları gibi tek ayak üzerinde sallanarak dengeleniyordu.

Ne konuştuklarını duymak için kulak kabartmıştım ama nafi-leydi bu. Konuşma, bildiğimiz dilin geçerli olmadığı başka bir iletişim âlemine aitmiş gibi dudaklardan dışarı çıkmadan ağzın içinde başlayıp bitiyordu.

Sonunda barcı kadının suratını asarak uzattığı parayı, akça pakça olanı aldı, önemli bir görevi yerine getiriyormuş edasıyla kaşlarını çatarak siyah çantanın içine yerleştirdi.

Olanların farkında mı diye heyecanla arkadaşşıma baktım, bu kez yüzünde endişeli bir ifadeyle, pembe gözlükleriyle şakırdamakta olan kızına bakıyordu. Kız, adı kötüye çıkmış yerlerde bulunmaya can atan bütün yaşlıları gibi halinden memnun, gülücükler saçmaya devam ediyordu. En Çok Karşılaştığım Adam, karşıdaki masada ağzında sigarasıyla oturuyor, arada birasını yudumluyordu.

Onunla konuşmayı ister istemez sonraya bırakmıştım. Gövde'nin bu mekânın sahibi mi olduğu, yoksa haraç mı topladığı türünden sorularla boğuşuyordum. Semtteki birçok mekânın gizli sahibi ya da göçüp gitmiş bir mafya babasının tek mirasçısı olması ihtimali akla yakın geliyordu. Belki bir vakitler gözünü budaktan sakınmayan bir kabadayıydı. Doğuştan değilse, hangi talihsiz olayların sonucu bu duruma gelmişti. Ona kâh acıklı, kâh korkunç öyküler yakıştırarak gözlemeyi sürdürdüm. Zihnim, Gövde'yle ilgili ardı arkası kesilmeyen fikirler üreterek vızır vızır işliyordu. Derken sokakta bir patırtı oldu. Gövde ve adamları bu sesle ilgilenmemişlerdi. Sanki sokaktaki olabilecek herhangi bir şeyin sarsamayacağı bir dünyaya aittiler. Akça pakça kadın ise o yana doğru bir bakış attıktan sonra çantaya sıkı sıkı yapıştı. Soluk, kaşsız kirpiksiz yüzünde doğuştanmış gibi duran endişeli bir ifade vardı.

Bir-iki dakika sonra Gövde'nin işi bitti ve eşlikçilerinin itinaıyla taşıdığı kerevetin üstünde sokağa çıktı. Onların ardından bakarken En Çok Karşılaştığım Adam'la yine göz göze geldim. Yarı şaşkın vaziyette masasına doğru hamle ettim. Bütün bunlar hakkında ne düşündüğünü merak ediyordum.

Ne olduysa o sırada oldu. Ortalık birden karışmıştı. Arkadaşımın çılgınlıkları arasında deminki patırtının nedenini anladım. Benim kızın masasındaki oğlanlarla diğerleri sonunda kapışmışlardı.

İtiş kakış göz açıp kapayana kadar yayıldı ve Gövde neye uğradığını anlamadan kerevetten düşüp En Çok Karşılaştığım Adam'ın ayakları dibine yuvarlandı.

Arkadaşım bir çığlık daha attı. Ben Gövde'ye doğru fırlamıştım, onu tutup yerden kaldırmak istiyor, ama cesaret edemiyordum. En Çok Karşılaştığım Adam da şaşkındı, ne yapacağını bilemeden Gövde'ye bakıyordu. Gövde avazı çıktığı kadar bağıyor, küfürler savuruyordu. Çok güzel bir sesi olduğunu fark ettim, kalın, etkileyici...

İkimiz de Gövde'ye doğru eğilmiş olarak, göz göze geldik bir an. Sonunda En Çok Karşılaştığım Adam, Gövde'yi tuttuysa da kaldırmaya fırsat bulamadı. Takım elbiseli koruyucular gençlerle hesaplaşmayı daha sonraya bırakıp Gövde'yi taşların üzerinden aldılar ve itinayla kerevete yerleştirdiler. Onu bara götürmelerini, tezgâhın üstüne koymalarını, birkaç adım geriye gidip karşılarında kutsal bir heykel, bir totem varmış gibi elleri önlerinde saf tutmalarını rüyadaymış gibi izledim...

Gövde sakinleşmek için gözlerini kapamıştı. Çantayı sıkı sıkı tutan kadın saygılı bir mesafede duruyor, en ufak bir yardım isteğinde atılmak için susta bekliyordu. Doldurulmuş karga Gövde'nin hemen yanında, onunla aynı hizadaydı. Çoktan kararmış asıllarının yerine konulmuş cam gözlerinde, mekânın yeşil ışıkları ölgünce yansıyor...

Sokaktan bağırtılar, devrilen masaların, kırılan tabak çanağın sesleri geliyordu. Takım elbiseli koruyucular, Gövde'yi emniyete aldıktan sonra, dışarı fırlayıp birbirleriyle kapışan gençlere saldırmışlardı. Kopan vaveyla, arkadaşımın kızını kurtarmak için attığı acı çığlıklar, polisin şaşırtıcı bir hızla müdahale etmesiyle bıçak gibi kesildi. Tahminimce barcı kadın, polise, başka bir nedenle çok önceden haber vermişti.

Olay büyüdüğünden polis kavgaya karışanların ifadelerini al-

mak istiyor, arkadaşım gruptan ayrılmak istemeyen kızını çekiştiriyordu. Gövde, hemen peydahlanan başka bir ekiple olay yerinden uzaklaştırılmıştı. Akça pakça kadını sıkı sıkı tuttuğu siyah çantayla Gövde'nin ardı sıra uzaklaşırken gördüm. Hayati bir görev yerine getiriyormuşçasına hızlı hızlı yürüyor, topuklu ayakkabıları her adımda sağa sola çarpılıyordu.

Polisin ortalığı sakinleştirmesini bekledik. Yol kesilmişti, arkadaşım, kızıyla birlikte kavgaya karışan oğlanları bekliyordu. Masada tek başıma kalmıştım. Karşımdaki masada, En Çok Karşılaştığım Adam oturuyordu, bakışlarımız ara sıra karşılaşıyordu. Çıkan arbedenin etkisiyle sokaktaki müzik sesi azalmış, mekânların içine doğru geri çekilmişti. Güzel bir yaz gecesi idi. Sokağın diğer ucundaki masalarda konuşan insanların, hafifçe tokuşturulan kadehlerin, masalara konulup kaldırılan tabak çanağın sesine, süpürülen kırık bardakların, çekilen masaların sesleri, polis telsizleri, telaşlı sözcükler karışıyordu. Cehennemi müziğin kesilmesi, olan bitenin tuhaflığına rağmen semti sanki eski çehresine kavuşturmuştu. Sahil tarafından ara sıra denizden geçen yük gemilerinin düdük sesleri geliyordu. Orada, yarım saatten fazla bir süre kaldık, konuşmadık, o birasını içmeyi sürdürdü, bitince kalktı gitti, ben de bir süre daha oturup her şeyin tatlıya bağlanmasını bekledim.

O geceden sonra da karşılaşmaya devam ettik. Hâlâ eskisi gibi sık sık karşılaşıyoruz. Bu arada ikimiz de hayli yaşlandık. En Çok Karşılaştığım Adam, bu konuda benden daha şanssız; bacaklarının giderek ağırlaştığını, içki ve sigaradan yüzünün iyice çopurlaştığını görebiliyorum. Yerinden zorlukla kalkıyor, daha da şişmanladı, saçları büsbütün kelleşti. Yüzündeki ifade her geçen gün daha ekşileşiyor...

Karşılaştığımızda eskisi gibi birbirimize bakıp yolumuza gi-

diyoruz. Ama ben, o geceden sonra niye karşılaştığımız konusuna kafa yormaktan vazgeçtim; En Çok Karşılaştığım Adam'ın da tıpkı benim gibi düşündüğüne hiç şüphem yok...

—

KÖTÜ

Ebru'ya

DÜŞLE ŞEHİR ARASINDA sıkışmış Hocalar Aralığı'nda günler birbirine benziyordu. Zaman, gündüzleri yapraklar, kuşlar ve belli belirsiz seslere karışıyor, geceleri ağaçların arasında titrek, yorgun bir fısıltıya dönüşüyordu. Geriye kalan yalnızca dilsiz günlerin tortusuydu.

Aralık, kimi tesadüfler ve birkaç belediye mühendisinin azizliği sonucu kentteki diğer sokaklardan oldukça farklı bir yapıya sahipti. Hepsi de en fazla üç-dört katlı apartmanlar, karşılıklı iki yarımay oluşturacak şekilde dizilmişlerdi.

Bu içerlek yapı, sokakta bulunan yedi atkestanesinin de etkisiyle şehrin göbeğindeki Aralık'ı büyük kentin içinde adeta kendi hayatı, töreleri, sesleri olan gizli bir dünyaya dönüştürmüştü. Bahçe duvarlarındaki kırmızı sarmaşıklar ve apartman önlerinde gelişigüzel büyümüş kimi bitkiler de bu hali pekiştirmekteydi.

Hocalar Aralığı'nın bir yanı üstteki büyük caddeyi dik kesen işlek sokaklardan birine açılıyordu. Sokakla birleşen köşede büyükçe bir bakkal dükkânı, bakkalın bitişiğinde, yıllar öncesinden kalmış tozlu vitriniyle, kuşaklardır aynı aile tarafından işletilen bir camcı

ve küçük bir marangoz atölyesi bulunuyordu. Diğer taraf ise, iç içe geçmiş dar sokaklarla, çetrefilli sayılabilecek bir biçimde yine büyükçe bir caddeye bağlanıyordu. Dükkânların karşısında yaşlı bir karaçam, havai görünümlü atkestaneleriyle zıtlaşırçasına, Aralık'ı şehre karşı ciddiyetle korumaktaydı.

Aralık'ın en kıdemli sakinlerinden Elmas Hanım, her sabah kalkar kırk yıldır oturduğu evin odalarını tek tek dolaşır, her şeyin yerli yerinde olduğundan emin olduktan sonra kahvaltısını hazırlardı. Kahvaltıdan sonra kahvesini salon penceresinin önünde içerdi.

Gailelerle dolu günlük hayata ait olmaktan çıkıp, kaynakları gereksizleşip silinmiş, Aralık'ın daimi sükûnetinin parçası haline gelmiş sesler, yeni bir günün başladığını haber veriyordu; hızarın belli belirsiz mırıltısı, bakkala öteberi getiren kamyonetten taşınan şişelerin tıngırtıları, camcının çırağının çaycıya seslenişi...

Elmas Hanım, üst caddedeki bankadan kocasından kalan emekli maaşını almak ve aydan aya yaptığı büyük alışverişler dışında, sokağa çıkmaktan pek hoşlanmazdı. Yağmur ya da kar yağmıyorsa, kahve faslından sonra balkonu süpürmek âdetindeydi. Birkaç gün süpürülmediği zaman bu küçücük balkonda insanın zihnini yorabilecek kadar çerçöp yığılıyordu.

O sabah da yine balkondaydı. Sabahları işe ve okullarına gidenlerin ardından Hocalar Aralığı, sanki canlanacakmış gibi bir an çırpındıktan sonra atkestanelerinin yaprakları arasına sığınıp uykuya dalmıştı. Elmas Hanım, tekerleklerini acı acı cayırdatan bir araba sesiyle irkildi. Süpürge elinde doğrulup sokağa baktı. Parlak mavi bir otomobilin kaldırıma toslamak üzereyken ani bir frenle gücbela durduğunu gördü.

Hocalar Aralığı sakinlerinin, emeklilerin tercih ettiği cinsten, ucuz ve kullanışlı modellerde arabaları vardı. Hepsi de apartmanların

önünde düzgünce sıralanıyordu, bir kısmının üstü yıllardır bezden kılıflarla örtülüydü. Sahipleri arada bir, üstlerine tünemiş kedilerin rahatını bozarak yaprakları süpürür, sonra onları yine kendi hallerine terk ederdi.

Arabanın açık camından avaz avaz bir müzik sesi geliyordu. Derken müzik birden kesildi, kapı açıldı ve yüksek topuklu ayakkabılarla nihayet bulan bir bacak, tıpkı filmlerdeki gibi dışarı uzandı; sarışın, çok gösterişli bir kadın, arabadan inip kapıyı sertçe kapattı.

Kadın kısacık beyaz eteğinin üstüne yakası açık, pembe bir bluz giymiş, boynuna da birkaç sıra rengârenk iri boncuk dolamıştı. Elindeki anahtarları kocaman kırmızı rügan çantasının içine attıktan sonra, saçlarını çalımla geriye savurarak sokağı incelemeye koyuldu. Elmas Hanım, ayıp olacağı kaygısıyla kadını izlemekten vazgeçip balkonu süpürme işine geri dönmüştü ki, aşağıdan kaba saba bir ses duydu. Balkondan aşağı eğilince, kadının apartman kapısının önünde beklediğini gördü.

Kadın, "Açsanıza kapıyı kız, beni dikizleyeceğinize; başka işiniz gücünüz yok, moruk karılar!" diye edepsizce bağırıyordu.

Elmas Hanım, balkon süpürgesini göğsüne siper ederek geri çekildi. Bunların kendisine söyleneceğini düşünemediğinden kapıyı açmaya yeltenmemişti. Bu sesin o kadından çıktığına inanmak da çok güçtü. Yanlış anlamalarla dolu bugünün getireceği tehlikelerden korunmak için apar topar içeri girdi.

Süpürgeyi bırakmadan kapalı balkon kapısından dışarı baktı. At-kestanelerinin koyu yeşil taze yapraklarının ardından hafifçe güneş sızıyordu. İki karga onun tam karşısındaki ağacın dallarını kırarak gibi sallıyorlardı. Hafif bir kalp çarpıntısı hissediyordu. Her men doktorun böyle durumlar için verdiği haplardan bir tane aldı.

Apartmanın kapı zili hâlâ bir felaketi haber verir gibi çalmaktaydı. Usulca dairesinin kapısını açtı, başka kapıların da açık oldu-

ğunu fark etti. Apartmanın içi, zil sesi, aşağıdan gelen bağırtılar ve sahanlıklara fırlamış apartman sakinlerinin meraklı fısıltılarıyla uğulduyordu.

Bir süre sonra apartmandakilerden biri, kurtuluş olmadığını anlayıp kapı otomatığına bastı. Kapı açılınca aşağıdan belalar okuyan bir ses işitildi. Beddualarla birlikte yüksek topuklu ayakkabıların, tepelerini delercesine taşları çinlatarak merdivenleri çıktığını duydular. Kadın, Elmas Hanım'ın hemen altındaki Fethiye Hanım'a ait dairenin kapısında durdu, çantasından koca bir tomar anahtar çıkarıp kapıyı açtı, söylenerek içeri girdi, kapıyı var gücüyle çarparak kapattı.

Fethiye Hanım, altı-yedi ay önce rahatsızlanıp evini kendisine emanet ederek İstanbul'daki kızının yanına gitmişti. Elmas Hanım telaş içindeydi. Yıllarca sürmüş yakın bir dostluğun bütün anılarını taşıyan ev, gözlerinin önünde hücumu uğramıştı. Ne yapacağını bilemeden kapının önünde kalakaldı. Diğer komşuların da durumu farklı değildi. Kapı önlerinde bekleyenler, birbirleriyle konuşmaya bile cesaret edemedi, teker teker kapılarını kapattı.

Toplam yedi daireden oluşan Şeref Apartmanı'nın iki sakini, Elmas Hanım gibi kocaları çoktan ölmüş, çocukları başka kentlerde yaşayan yaşlı kadınlardı. Okumak için yanlarına gelen torunlar da okullarını bitirmiş, başka şehirlere göçmüş, ev bark sahibi olmuşlardı. İkinci katta oturan orta yaşlı çocuksuz karıkoca senenin büyük bölümünü Karamürsel'deki yazlıklarında geçirir, apartmanda birkaç ay kalırlardı. Nitekim kış biter bitmez toparlanıp gitmişlerdi.

Giriş katında, oğluyla oturan bakanlıklarda memur gençten bir kadınla, çatı katında oturan, genç, çocuksuz çift isteydiler. Lisede okuyan oğlan ise okuldaydı. Apartmanı savunacak kimse yoktu.

Kadın bir saat sonra tıpkı geldiği gibi gürültüyle çıktı, kapıyı öyle bir çarptı ki, apartman baştan ayağa zangırdadı. Elmas Ha-

nım ve komşuları kapılarını aralayınca, kocaman anahtar tomari-nin şangırtısını ve kendilerine söylendiği besbelli beddua ve kü-fürleri duydular. Yüksek topukların sesi merdivenleri çınlattı ve alelacele perdelerin gerisine mevzilenen meraklı gözlerin eşliğİN-de, mavi araba tekerleklerini cayırdatarak Aralık'ı terk etti.

Ertesi gün birbirlerine sabah kahvesine, akşam çayına giden yaşlı-lar durum üzerine kafa yordular. Fethiye Hanım geri dönmek ni-yetiyle gitmişti. Daha iki ay önce telefonlaşmışlardı. Gerçi bu ara-da kızının yanında kalmaya karar vermiş olabilirdi.

İki kadının yakınlığı bilindiğİnden diğer komşular Elmas Ha-nım'a soru dolu gözlerle bakıyor, sanki için için, olanlardan onu sorumlu tutuyorlardı. Elmas Hanım içinde eski dostuna karşı bir kırgınlığın büyüdüğünü hissediyor, yaşananların sarsıntısıyla has-talanmaktan korkuyordu.

Bunca yıllık komşunun ona haber bile vermeden, evi böyle bi-rine kiraya vereceğine ihtimal vermiyordu. Ancak şimdilerde "ha-yat şartları" dedikleri o karşı konulmaz gerçek vardı. "Zaman kö-tüydü."

Elmas Hanım'ın ve komşularının iyice ilerleyen yaşlarında çare-sizce teslim olduğu bu sarsılmaz kuralın çekim merkezinde oluşan sezgileri, aslında yanılgıya yer bırakmayacak bir sonuca işaret ediyordu.

Ancak kafalarında oluşan fikirler, yaşlılık ve bitip tükenmek bilmeyen televizyon dizilerinin zihinlerinde yarattığı bulanıklık yüzünden, daha filizlenmeden baltalanıyor; kullanmamaktan kö-relmiş hayat tecrübeleri esaslı bir kanaat geliştirmelerine engel oluyordu.

Bir de Hocalar Aralığı vardı tabii... Hülyalı atkestanelerinin

gerçek dünyadan çekip aldığı sokak, her şeyi düşe, hayale ve ya-nılsamaya dönüştürebiliyordu.

Şeref Apartmanı'nın yaşlı sakinleri, yıllar içinde neredeyse ken-dileriyle özdeşleşmiş tariflerle yaptıkları, torunların kalbini fethet-miş, misafirlere karşı yüzlerini ağartmış kurabiyelere, keklere, çö-reklere başvurmaktan başka çare bulamadılar. Her şeyin yolunda olduğunu dosta düşmana gösteren börek, çörek kokuları apartmanı sardı. Ancak ne mis kokulu hamur işleri, ne de koltuk kolları ve te-levizyonların üstündeki göz nuru dantel örtüler, Hocalar Aralığı' nın bozulan ahengini düzeltmeye yetiyordu.

Elmas Hanım sabah kahvesini içerken atkestanelerine bakı-yor, olup bitene dair bir işaret görmek için dikkat kesiliyordu. Ba-har uğraşlarına dalmış ağaçların işleri başlarından aşkındı. O ke-tum çamdan oldum olası ümidi yoktu zaten.

Birkaç gün sonra kapıya kocaman bir kamyon yanaştı. Fethiye Ha-nım'ın kızının telefonuyla bu işe memur edilen Salih Efendi'nin ne-zareti altında alelacele toplanan eşyaları bilinmeyen bir adrese gö-türdü. Ertesi gün boyacılar geldi ve boya kokusuyla birlikte, daire-nin elden geçirildiğini gösteren patırtılar apartmanı kapladı. Yıl-lardır apartmanın temizlik ve alışveriş işlerini gören Salih Efendi, evin baştan aşağı cart bir pembeye boyandığını söylüyordu.

Boya bitince apartmanın önünde yeniden bir kamyon belirdi. Gösterişli ama pek de kaliteli olmayan mobilyalar, yaşlıların me-raklı bakışları altında daireye taşındı. Pembe, kırmızı, mor renkler ağırlıktaydı. Eşyalar arasında oldukça bakımlı kocaman bir Ata-türk çiçeği de vardı. Kimsenin gözünden kaçmayan bu ayrıntı, yaşlılar tarafından iç rahatlatan bir işaret olarak kabul edildi. Bel-ki hâlâ küçük bir ümit besleyebilirlerdi.

Eşyalar taşındıktan sonra mavi araba cayırtıyla kaldırıma ya-naştı. Kadın bu sefer iyice kısa sarı bir etek, panter desenli bir bluz giymişti. Ayağında parlak mavi renkte çok yüksek topuklu ayak-

kabılar vardı. Pencereden ya da balkondan kendini izleyen yaşlı kadınlara bakıp, "Meraba kızlar!" diye seslendi. Ardından, arabasını göstererek, arsız bir edayla ekledi: "Kıskandınız değil mi moruklar? Benim arabam mahalledeki bütün arabalardan güzel. Ben de hepinizden güzelim!"

Bu sözlerin kendilerine söylendiğine bir türlü inanmak istemiyorlarsa da ilk andan itibaren kendilerinin kastedildiğinden şüphe etmemişlerdi. Şaşkınlık, dehşet içinde camlar ardı ardına kapatıldı. İlk gün de fark ettikleri fakat üstünde durmadıkları bir şey yine dikkatlerini çekmişti; kadının sesi... Ses, biraz kalındı.

Ne o gece, ne de taşınmayı izleyen hafta boyunca gürültü patırtıdan kimsenin gözüne uyku girmediydi. Sonunda Elmas Hanım kapıyı çalma cesaretini gösterdi. Kadın, Elmas Hanım'ı epeyce beklettikten sonra kapıyı açtı. Hava henüz ısınmamış olmasına rağmen, pembe kırmızı desenli bir şort giymişti, üstünde ise, mor kalplerle bezeli kırmızı bir sutyenden başka bir şey yoktu. İçerden avaz avaz bir müzik sesi yükselmekteydi. Ayakları çıplak, bir hayli de iriceydi.

"Ne var?" dedi kapının önünde ellerini beline koyup, edepsizce. Elmas Hanım kapının bu kıyafetle açılıyor olmasından duyduğu dehşetle ne söyleyeceğini unuttu. Her şeyi birbirine karıştırdı. Kadına çatacağına, yıllarca düşünmeden söylenmekten neredeyse başlarına buyruk hale gelmiş bazı deyişler, tamamen istem dışı olarak ağzından döküldü. "Kızım üşümüyor musun, evlerin içi soğuk olur daha bu mevsimde!" diyecek oldu.

Kadın "Sana ne?" deyip kapıyı "çaattı" diye yüzüne kapattı. Elmas Hanım diğer kapıların da sessizce kapandığını duydu. Yalnızdı. Yeni ev sahibinin can dostunun kapısının önüne koyduğu paspasın üstünde, boynunda kocaman kurdelesıyla pembe bir fino boy göstermekteydi. Hemen eve döndü, televizyonu açıp sesleri duymamaya çalıştı.

Ancak bu yakından karşılaşmada kadında bir tuhaflık olduğunu sezmişti. Kadının güzelliği parmak ısırtan cinstendi de, koyu makyajın altındaki sert yüz hatları, biraz işi bozuyordu. Bacakları kaslıydı. Kalçaları çok düzdü. Ama göğüslerine diyecek yoktu doğrusu! Bu gözlemlerini ertesi gün komşularıyla paylaştı.

Salih Efendi de kadının kendisine "kız" diye hitap etmesinden şikâyetçiydi. Çoğunlukla yaşlı ve yalnız kadınların yaşadığı apartmanda, yıllar içinde doğal bir liderlik konumu edinmişti. Bu konumdan hemencecik vazgeçmeye niyetli değildi. Dairelerin her ay ödediği aidatı almak, apartmanın kurallarından dem vurup kadını biraz üst perdeden uyarmak niyetiyle, kapısını çaldı. Kadın, onu birkaç saniye dinledikten sonra avazı çıktığı kadar bağırıp çağırmakla kalmayıp, adamı bir parça da tartakladı.

Bir hafta geçmeden sorunun yalnızca gürültüden, kaba ve uluorta davranışlardan ibaret olmadığı ortaya çıktı. Kadın, akşamları aynı saatte üstünde açık saçık kıyafetlerle evden çıkıyor, gece geç vakit geri dönüyordu. Kimi kez yanında bir adam getirdiği de oluyordu. Körkütük sarhoş olduklarından bağıra çağıra konuşuyor, birbirlerine ağza alınmaz sözler sarf ediyorlardı.

Aynı gün içinde birkaç kere farklı adamların gelip gittiği de oluyordu. Çoğu kellifelli tiplerdi. Artık kadının ne iş yaptığından emin olmuşlardı. Emin oldukları diğer şey de şuydu: Kadın, bildikleri kadınlardan değildi. Yani çoğu kadından daha güzel ve alımlı olmasına rağmen, kadın değildi.

Ondan kendi aralarında "Kötü" diye söz ediyorlardı. Kötü, "kötü kadın" sözcüğünden yola çıkılarak konulmuştu. Kötü'nün kadın olmayışı yüzünden "kötü kadın" demek mümkün değildi. Ne var ki, Kötü, adam da değildi. Böylece isim yalnızca "Kötü" olarak kaldı.

Fethiye Hanım evinin böyle birine kiraya verildiğinden habersizdi herhalde. Elmas Hanım, kırık kalbinin sesini susturarak, eski dostunu, İstanbul'daki kızının evinden telefonla aradı. Kız belli ki suçluluk duygusuyla hafifçe aksilenerek, annesini bir ay önce yakınlardaki bir huzurevine yerleştirdiklerini söyledi. Apartmandakilere haber verecekti elbet; ama zaman bulamamıştı. Ararlarsa, annesinin çok sevineceğinden emindi.

Elmas Hanım, kızın verdiği telefonu, eli ayağı kesilerek bir kâğıda yazdı. Üzüntü ve şaşkınlıktan evden söz etmeyi unutmuştu, tam telefonu kapatırken, kiracıyı sormayı akıl etti. Kızın kiracıdan haberi yoktu. Daireyi emlakçı kanalıyla bir kadına satmışlardı.

Havadis apartmanda hızla yayıldı. Kötü, kiracı falan değil, düpedüz ev sahibiydi. Üstelik Salih Efendi'nin mahalledeki emlakçıdan edindiği bilgiye göre daireyi satın alabilmek için normal fiyatın neredeyse iki mislini ödemişti.

Ertesi gün, apartman yöneticiliğini üstlenen ve apartmandaki tek genç erkek olan Mehmet Bey, "apartmanın huzurunu bozacak davranışlardan kaçınma" başlıklı bir konuşma yapmak için kapıyı çaldı. Kötü, kapıyı açtı, adamı birkaç saniye dinledikten sonra koldan çektiği gibi içeri aldı, kapının hemen yanına koyduğu bir masa ayağıyla epeyce hırpaladıktan sonra beddualar ve küfürler arasında kapı dışarı etti.

Dehşet içinde bir araya toplaşan apartman sakinleri, "vah vah" yakınmaları arasında, genç adamın yaralarına pansuman yaparken, durumu değerlendirdiler. Uzun tartışmalardan sonra, kadını karakola şikâyet etmeye karar verdiler. Çoğu ömürlerinde hiç karakola gitmemişti. Sonunda, apartmanı temsilen, kafası gözü durumun vahametini göstermek üzere abartılı bir biçimde sarılmış yöneticiyle birlikte, Salih Efendi ve Elmas Hanım karakola gittiler.

Karakoldakiler Kötü'yü ismiyle cismiyle tanıyorlardı. Kafasındaki kocaman sargıyla, yana yakıla olan biteni anlatan yöneti-

ciyi, bıyık altından gülerek dinlediler, birkaç saat sonra apartmana geldilerse de Kötü kapıyı açmadı. Polisler kapıya bir not ilâştirerek gerisin geri döndü.

Genç çift bir hafta içinde apartmandan taşındı. Liseye giden oğlansa, annesi tarafından Kötü'nün kapısının önünde yakalanmıştı. Oğlan ağlaya sızlaya inkâr etse de, sonraki hafta apartmanın kapısına yeniden kamyon dayandı.

Artık apartmanda yalnızca yaşlılar kalmıştı. Kötü, evde bangır bangır müzik dinliyor, yaşlılarla karşılaştığında, "Ne yapıyorsunuz kızlar, yok mu bir numara?" diye takılıyordu. Eğer keyfi yerindeyse memelerini burunlarına sokarak, "Sizde bunlardan var mı, pörsükler!" diye laf atıyor, öfkeliyse, yüzlerine karşı hakaretler, beddualar yağıdırıyordu.

Aralık'ın bütün sakinlerinin huzuru kaçmıştı. Kötü arabasını üç arabanın park edebileceği yere enlemesine bırakıyor, itiraz etmeye kalkanın üstüne yürüyordu. Bir keresinde mavi arabanın kaportasında bir çizik görmüş, Aralık'takilerin kendisini kışkandıklarını, bunu mahsus yaptıklarını haykırarak, masa ayağıyla kapının önüne çıkmış, allahtan arabalara birkaç tekme savurmak dışında zarar vermemişti. Hiçbir şeyden çekinmiyordu. Kafasını kızdıran bir şey olduğunda masa ayağını kaptığı gibi, bir an bile tereddüt etmeden dışarı fırlıyordu.

Aralık sakinlerinin en büyük korkusu mavi otomobilin zarar görmesiydi. Arabalarını her gün kullananlar, mümkün olduğunca uzağa bırakmaya çalışıyorlardı. Pencere önünde oturan yaşlı kadınların kendisini seyrettiğini düşündüğü an çileden çıkıyor, avaz avaz beddualar ve küfürlerle mahalleyi ayağa kaldırıyor. "Ortalıkta maymun oynamadığını, gidip çişli donlarını yıkamalarını" haykırıyordu. Nazara geleceğini düşündüğünden, apartmandakiler pencerelerdeyse, arkasını dönüp onlara göstere göstere poposunu kaşıyordu.

Kimse Kötü'yü başına bela etmek istemediğinden, Aralık'takiler, olan biteni görmezden gelmeyi tercih ediyordu. Kötü, Hocalar Aralığı sakinlerinin olağan karşıladığı sessiz bir uzlaşmayla oturduğu apartmanı ilgilendiren bir sorun olarak kabul edildi.

Kötü'yle baş başa kalan yaşlılar için karakoldakilerin neden bu duruma müdahale etmediği meçhuldü. Evlerini satıp taşınmak akıllarına gelmiyorsa da, bu tip şeyleri onların yerine düşünmek âdetinde olan Salih Efendi'ye göre bu da çare değildi. Emlakçı, apartmandan daire satılmasının pek mümkün olmadığını, ancak Arzu Hanım'ın –Kötü'nün ismi buydu– arkadaşlarının talip olabileceğini söylemişti.

Bir akşam, sonradan milletvekili olduğunu öğrendikleri şişmanca, irikıyım bir adam, Kötü'nün kapısını çaldı. Bir süre sonra, daireden korkunç sesler gelmeye başladı. Kapı önlerine toplananlar içerden gelen canhıraş feryatlara anlam vermeye çalışıyordu. Adam, rezaleti de göze alarak polis çağırmış olmalıydı. Çok geçmeden, iki devriye arabasının yanardöner ışıkları, sokağa bakan dairelerin pencerelerinde yansımaya başlamıştı.

Polisin geldiğini anlayan Kötü, adamı, kafası gözü yarılmış halde dışarı attı. Milletvekili cüzdanının çalındığını söylüyordu. Polisler uzun süre kapıyı çaldılarsa da Kötü açmamakta direniyordu. Işıkları da söndürmüştü, karanlıkta oturuyordu.

Derken başkomiser olduğunu öğrendikleri bir adam boy gösterdi, milletvekilini ve polisleri yolladıktan sonra Kötü'nün zilini çaldı, kapı o saniye açıldı, komiser içeri girdi. Ses seda kesildi. Ortalık sakinleşmişti. Ertesi sabah Elmas Hanım komiseri apartmandan çıkarken gördü.

Bu olay yaşlılar için Kötü'nün normal yollarla alt edilemeyeceğinin en kesin delili olmuştu. Çay sohbetleri esnasında, duruma askerin el koyması gerektiğinden konuşuyorlardı. Aralık'ta oturanlardan birinin İzmir'de yaşayan ağabeyi emekli albaydı, ancak

birkaç gün içinde, adamcağızın erkeklere has bir yaşlılık hastalığından hastaneye yattığı ve uzun süre orada kalacağı öğrenildi.

Artık apartmanda Kötü'nün borusu ötüyordu. Kötü görmesin diye ön tarafta oturmuyordu yaşlılar. Apartmanın kapısı her zaman açıktı. Kapatıldığı zaman, Kötü söylene söylene aşağı inip kapıyı açıyor, yüksek sesle belalar yağıdırıyordu. Herkes arka odalara çekilmişti. Hocalar Aralığı, isminin çağrıştırdığı ağırbaşlılık ve tevekkülle rüzgârın kim bilir nereden sürükleyip getirdiği bu zehirli armağana göğüs germekteydi.

Ardı arkası kesilmeyen yağmurlar sonunda dindi, havalar iyice ısındı. Elmas Hanım'ın her sabah gözlediği atkestaneleri, gizemli, doğurgan bir edayla, dallarını süsleyen taze yapraklarını esintiye bırakıyor, ucu sivri, tırtıklı yapraklarının altındaki kızıl kahverengi tüyleri beklentiyle oynatıyorlardı. Koyu yeşil yaprakların arasında tomurcuklar belirmişti.

Tam o sıralar, apartmanın çatısının tamir edilmesi gerektiği ortaya çıktı. Şimdi, pahalıya patlayacak çatı tamirinden daha büyük bir sorun baş göstermişti. Oturduğu evin sahibi olduğu için apartman toplantısına Kötü'yü de çağırmak zorundaydılar.

Elmas Hanım toplantının kendi dairesinde yapılmasına razı oldu. Toplantı öncesi üç kadın ve Salih Efendi, Kötü'nün nasıl ağır- lanacağını konuşmak üzere bir araya geldiler. Kötü'den kendilerine hastalık geçmesi ihtimalini ortadan kaldırmak için, ona ayrı bir tabakla ikramda bulunulacaktı. Nereye oturtulacağı, oturduğu koltuğun Kötü'den nasıl korunacağı inceden inceye konuşuldu. Koltuklardan birinin üstüne minder kondu ve minder Kötü tarafından fark edilmesin diye, bütün koltukların üzerine kılıf geçirildi. Böylece Kötü'nün vücudunun en günahkâr bölümünün vereceği zarar asgariye indirilmiş olacaktı.

Beklenen gün sonunda geldi çattı, Kötü Elmas Hanım'ın kapısını çaldı, içeri buyur edildikten sonra, kendisine gösterilen koltuğa hiçbir şeyden şüphelenmeden oturdu. Çok güzeldi. Yaşlılar, bu harika yaratığı hayranlıkla izlemekten kendilerini alamıyorlardı. Hizmette kusur etmemek için çırpınıyorlardı. Kötü'ye yüzüne karşı Arzu Hanım diye hitap ediliyordu. Ancak mutfakta ve kapı arkalarında, her şeyi mükemmel bir biçimde ifade eden o tek sözcük kullanılıyordu: Kötü...

Kötü gittikten sonra büyük bir çöp torbasına oturduğu koltuğun örtüsü ve altındaki minder, Kötü'nün yediği içtiği tabak ve bardaklar konuldu. Kötü'nün çöptekileri fark edebileceği endişesiyle torba, kararlaştırılan saatte, bu gizli görevin ciddiyetine uyan bir eda takınmış olarak Elmas Hanım'ın kapısını çalan Salih Efendi tarafından üst sokaklarda bir çöp variline atıldı.

Çatı tamiri başlayınca, Kötü birkaç haftalığına memleketine gitti. Salih Efendi'nin karakoldaki polislerden öğrendiğine göre doğduğu kentte, ortaokula giden bir kızı ve oğlu vardı.

Bu bilgi yaşlıları o denli altüst etti ki, bir süre birbirleriyle konuşmayı bile unuttular. Ortaya çıkan bu korkunç durum, Kötü'nün inanılmaz ölçüdeki kötülüğünün belirtisiydi. Her ne kadar gözlerinde canlandıramasalar da Kötü'nün iki çocuk babası bir adam olduğunu düşünmek kafalarını karmakarışık etmişti. Kötü, bir şey, bir yaratık, bir felaket olmaktan çıkıp kanlı canlı bir insana dönüşmüştü, lakin dönüştüğü şey de, bildikleri ve yaşadıkları dünyaya sığmıyordu.

Elmas Hanım'ın Mersin'de yaşayan kızından başka kimsesi yoktu. Kızıyla damadı senede bir kez gelir, on gün kalırlardı. İki torunu da Kanada'ya yerleşmişlerdi. Bu yıl kızıyla damadı da Ka-

nada'ya gitmişlerdi. Telefon konuşmalarında onlara Kötü'den söz etmiyordu. Çünkü bu bilginin, huzurevine yerleştirilmesi için kızı ve damadı tarafından kullanılacağını düşünüyordu. Fethiye Hanım'ın başına gelenler hem ona hem de apartmandaki diğer yaşlılara ağır ama uyarıcı bir darbe olmuştu.

Sonra, atkestaneleri beyaz çiçeklerini açtılar... Üzerlerinde pembe lekeler bulunan piramitler, nazlı nazlı sallanıyor, başlarını dikleştirerek merakla olan biteni izliyorlardı. Dikenli yeşil kabukları içinde meyveler, çiçeklerin yanı başında büyüyordu.

Tam o günlerde, tamir edilen çatı dairesine emlakçının her nasılsa kandırdığı bir genç taşındı. Bir bankada müdür yardımcısı olduğu söyleniyordu. Arabasını Kötü'nün her zaman park ettiği yere koydu. Elmas Hanım ve diğer yaşlılar, Kötü döndüğü zaman çıkacak arbedeyi düşünüp oğlana şimdiden acıyorlardı.

Öte yandan apartmana genç bir erkeğin gelmesi sevindiriciydi. Kötü'ye karşı kendilerinin teşkil ettiği "iyiler cephesi" bir taraf-tar kazanmıştı. Oğlan eve yerleşti. Taşınan eşyalardan Kötü'ye kıyasla hayli ince bir zevki olduğu anlaşıyordu. Düzenli olarak işe gidip gelmesi yaşlıların içini rahatlatıyordu.

Oğlan da oğlandı hani, genç bankacı insanı dönüp de baktırtacak kadar yakışıklıydı. İnce atletik vücutlu, uzunca boyluydu, gözleri iri, burnu ve dudakları olağanüstü biçimliydi. Ara sıra çalımla geriye attığı parlak siyah bukleleri alnına dökülüyordu.

Kötü, oğlanın taşınmasından bir hafta sonra döndü. Pazar günü olduğundan bankacı genç de evdeydi. Kötü, kendi yerine park edilmiş arabayı fark edince kaldırıma yanaşmadan durdu, arabadan inip kapının önünde bağırmaya başladı. Ön balkonlara ve pencere-relere yeniden yerleşmiş olan yaşlılar hemen içeri çekilip, olacak-ları beklemeye koyuldu.

Kötü, bağırp çağırmaı sürdürerek hışımla apartmana girdi, Elmas Hanım'ın zilini çaldı. Elmas Hanım korku içinde kapıyı açtı, ne söyleyeceğini bilemediğinden yalnızca eliyle çatı dairesini işaret edebildi. Kötü'nün bir an bile tereddüt etmeden merdivenlere fırlayışını izledi. Elmas Hanım kapıyı aralık bıraktı, Kötü'nün oğlanın kapısına güm güm vurduğunu ve edepsizce bağırp çağırıldığını duyuyordu.

Derken bankacı kapısını açtı, apartmanda bir sessizlik oldu. Kötü sus pus olmuştu. Adamın yakışıklılığı karşısında çarpılmış olmalıydı. Bir süre sonra yeniden bağırmaı başladıysa da, Elmas Hanım, çoktan yitirdiğini sandığı bir sezgi sayesinde, Kötü'nün yumuşadığını, kafasının karıştığını, sözlerinin tutarlılıklarını kaybettiğini fark edebildi.

Sonunda oğlanın sıcak, etkileyici sesi işitildi. Elmas Hanım söylenenleri pek anlayamadı. Ancak Kötü'nün süklüm püklüm merdivenlerden inişini, kapı gözünden izledi. Her zamankinden daha güzel görünüyordu. Elmas Hanım, ne olduğunu bilemediği can yakıcı bir hisle sarsıldığını hissediyordu.

Genç adamın apartmandaki varlığı, Kötü'de büyük bir değişime neden olmuştu. Önce müşteriler yavaş yavaş azaldı. Gelmekte ısrar edenleri de Kötü masa ayağıyla kovalıyordu. Komiser arada sırada gelip yine Kötü'de kalıyordu. Ancak, bir gece komiser evdeyken, bağırma ve ağlama sesleri duyuldu, adam küfürler ederek çıkıp gitti ve bir daha ortalıkta görünmedi.

Komiserle kavganın ertesi günü, Kötü birden yok oldu. Birkaç gün sonra bayağı hırpalanmış vaziyette geri döndü. Yüzünde morluklar olduğu, bir bacağının hafifçe aksadığı kimsenin gözünden kaçmamıştı. Salih Efendi gözaltına alındığını söylüyordu; karakoldaki ahbaplarından öğrendiğine göre, Kötü, yediği sopalar yetmiyormuş gibi, başkomisere yüklü bir ödeme de yapmak zorunda kalmıştı. Aralık'ın yaşlı sakinleri Kötü'nün böyle bir ders al-

masına sevinşeler mi üzülseler mi bilemiyorlardı. Biraz şaşırarak, komişere öfkelenşeklerini, Kötü'nün yanını tuttuklarını fark ediyorlardı.

Kötü artık geceleri de sokağına çıkmıyordu, hep evdeydi. Apartmandakiler, onu sık sık elinde yemek tabaklarıyla oğlanın dairesine çıkarken görüyordu. Oğlan kapıyı açıyor, onu içeri davet ediyor, Kötü gece yarısından önce dairesine dönmüyordu. Kötü ile yakışıklı bankacı arasında bir şeyler olduğı belliydi. Kötü büsbütün değışmişti. Kimi zaman helva, kek ya da dolma yapıp komşularına götürüyordu. Kötü'den gelenler hemen çöpe atılıyordu; ama mis gibi kokmalarına şaşmamak elde değildi. Hepsini yoluyla yordamıyla yapılmıştı. Hele tabakların güzelliğine diyecek yoktu.

Oğlan, herhalde, hepsini afiyetle yiyordu. İlişkilerinin mahiyeti konusunda belli belirsiz fikirler yürütölmekle birlikte, kimse ikisinin arasında bir sevginin ya da aşkın mümkün olabileceğine inanmak istemiyordu. Öte yandan, Kötü'nün daha önce sürdürdüğü rezil hayatı bırakmış olması, tek bir erkeğı bağlanması, üstünde konuşulması bile korkunç olan bu ilişkiye olumlu bir hava kazandırıyordu.

Televizyonda izledikleri bazı dizilerde Kötü gibilerin yaşadıkları aşklara hatta evliliklere yer veriliyordu. Bu evlilikler üzerine uzun uzun sohbet etmeye konunun dehşet verici mahiyeti nedeniyle imkân yoktu. Ancak keklerin, dolmaların, yumuşayan bakışların, tatlı sözlerin, ne denli kabul edilmez olsa da gözle görölen bir aşkın şimdi bambaşka renklerle sarıp sarmaladığı Kötü, gittikçe daha tanıdık bir figüre dönüşüyordu. Onu âşık bir genç kadın olarak düşünmekten alıkoyamıyorlardı kendilerini...

Sıcakların artmasıyla, atkestaneleri efsunlu bir havaya büründü. Meyveleri olgunlaşmış, yarılan yeşil dikenli kabukların içinden,

parlak koyu kahverengi tohumlar sokağa düşmeye başlamıştı; beyaz çiçeklerini doygunlukla, nazlı nazlı sallıyorlardı.

Genç kızlık anılarını sandıklardan alelacele çıkartıp tozlarını silken yaşlılar, Kötü'nün aşkı üzerine yorumlar yapıyorlardı. Konunun büyükçe bir bölümü, konuşulamaz ve üstünde fikir yürütülemez nitelikte olduğundan, konuşmalar bu aşkın karşılıklı olup olmadığı noktasında odaklanıyordu.

Elmas Hanım, oğlanın Kötü'ye âşık olmadığını düşünüyordu. Kekler, dolmalar gidip geldikçe, Kötü'nün oğlan için yaptığı fedakârlıkları gördükçe uyanan kadınlık sezgileriyle Kötü için endişeleniyordu. Bazen Kötü gerçekten genç bir kadınmış, hatta torunuymuş gibi onun için üzüлürken yakalıyordu kendini.

Bir süre sonra Kötü mavi arabasını sattı. O kadar değer verdiği arabasını elden çıkarması apartmandakileri neredeyse üzmüştü. Eve gelen giden de olmuyordu. Kötü aç kalmamak için satmıştı arabayı.

Yaşlılar, biraz olsun huzura kavuştukları için sevinsinler mi, Kötü için üzülsünler mi bilemiyorlardı. Kötü'nün geçim yolu onaylanacak gibi değildi. Ama Kötü gibi biri nerede çalışabilirdi ki? Kim ona iş verirdi? Üstelik artık komiser de yoktu. Kötü'nün kendisine kol kanat gerecek kimsesi kalmamıştı...

Hocalar Aralığı'ndaki atkestanelerinin yaprakları kırmızıya döndü. Gece, atkestanelerinin yaprakları arasında huzursuzca hışırdıyor, hırçın rüzgârları peşine takarak, Aralık'ta esip gürlüyordu.

Günün birinde yakışıklı bankacı geldiği gibi gitti. Başka bir şehre taşındığı söyleniyordu. Salih Efendi'nin gerçek dünyalardan devşirip ekmek, margarin, pirinç, şeker paketlerinin arasına sıkıştırdığı söylentilere göre Kötü ile ilişkisi işyerindekilerin de kulağına gitmişti.

Bankada yükselmeyi planlayan oğlan, durum iyice ayyuka çıkmadan bir yurtdışı görevine talip olmuş ve birkaç seneliğine İngiltere'ye gitmişti. Asıl haber ise Salih Efendi apartmanı silmek için su ve deterjan istemek üzere kapıyı çaldığında geldi. Oğlan bankadaki müdürlerden birinin kızıyla da apar topar evlenmişti. Elmas Hanım, her zaman ölçüsüne dikkat ederek verdiği deterjanı, olduğu gibi Salih Efendi'ye uzatıp kapıyı hemencecik kapattı. Kötü'nün söylenenleri duyup büsbütün üzülmekten korkuyordu.

Oğlanın arabasının yeri boştu. Artık Kötü'nün arabası da orada durmuyordu. Hocalar Aralığı'nda park sorunu ortadan kalkmıştı. Ama kimsenin buna sevinecek hali kalmamıştı. Kötü'yle birlikte Şeref Apartmanı'nın yaşlı sakinleri de yastaydı. Niye üzüldüklerini, neye hayıflandıklarını bilemiyorlardı. En tuhafı ise Kötü'nün eskisi gibi bağırıp çağırmamasına memnun olmaları gerekirken onunla birlikte karalar bağlamalarıydı.

Hocalar Aralığı'nı uykudan uyandıran hırçın rüzgârın etkisiyle, Kötü'nün aslında hiçbir yerde barınamayacağını acı bir biçimde kavradılar. Oğlanla ilişkisinin bile böyle biteceği belli değil miydi? Kendilerini oğlanın ailesinin yerine koyuyor, yine de müdürün kızıyla evlenen oğlanı hoş göremiyorlardı.

Kötü'ye kimse eskisi kadar kızmıyordu artık. Karşı apartmandakiler ışığı engelliyor diye o güzelim atkestanelerinden birini kesmeye kalktıklarında Kötü'nün masa ayağını kapıp ağacı kesmeye gelenleri nasıl kovaladığı sık sık hatırlanıyordu.

Eğriye eğri, doğruya doğru diyordu Elmas Hanım kendi kendine; Kötü, edepsizliği ele almamış olsa, ağzıyla kuş tutsa yine onlara yaranamayacaktı. Yıllar önce apar topar taşınmak zorunda kalan o genç dulu anımsayan Elmas Hanım, atkestanelerinin manidar bakışları altında tıpkı onlar gibi kızardığını hissediyordu.

Sonunda dayanamayıp Kötü'yü çaya çağırmak için kapısını çaldı. Evin içi buz gibiydi. Kötü'nün rengi solmuştu. Çok perişan görünüyordu. Ayakları çıplaktı; ayak tırnaklarındaki ojeler yarı yarıya dökülmüştü; benekli bir tayt, kırmızı düşük kollu bir bluz, onun üstüne de neredeyse dizlerinin altına kadar uzanan bir hırka giymişti. Her zaman iftiharla taşıdığı, hatta "Sizde var mı bunlardan buruşuklar!" diyerek gözlerine soktuğu memeleri, varlıkları gereksizleşmiş gibi gösterişlerini kaybetmişti.

Elmas Hanım, az sonra üstünü değiştirmeden kapıyı çalan Kötü'ye misafirler için gözü gibi sakladığı tabak takımlarından birini çıkardı. Koltuğun üstüne minder koymamış ancak örtüyü kaldırmaya da cesaret edememişti. Diğer komşular da oradaydılar; çaresizlik içinde, eriyip tükenen Kötü'yü izliyor, bir şeyler yemesi için çırpınıyorlardı. Mutfakta konuşurken, ondan bu kez "kızcağız" diye söz ettiklerini fark etti Elmas Hanım...

"Kızcağızın" makyajsız, sararmış yanaklarında beliren karaltı hiçbirinin gözünden kaçmamıştı. Taytın açıkta bıraktığı yerlerde çıplak bacaklarının hafifçe kıllandığı görünüyordu. Kötü'nün albenisini kaybetmesi, kadınlık bilgileri, güzelliğin ve gençliğin hayatta kalmak için önemli bir silah olduğunu unutacak kadar ölmemiş yaşlıları daha da çok üzdü. Ancak, duydukları bu üzüntünün kendisi bile, onları altüst edecek kadar tuhaf ve anlaşılmazdı.

Atkestaneleri bütün yapraklarını döktüler. Sararmış yaprakların başıboş sağa sola sürüklendiği Hocalar Aralığı'nda kasvetli bir hava hüküm sürüyordu. Sonra kış bütün gücüyle bastırdı. Kışın en soğuk günlerinde Kötü hastalandı. Evde yiyecek içecek olmadığını tahmin eden Elmas Hanım, ona çorba ve yemek götürüyor, aklını yitirmiş gibi boş boş bakan Kötü, feri kaçmış gözlerinin derinlerinde yanan gururla, yaşlı kadının üstünü peçeteyle örttüğü tabakları, içindekileri merak bile etmeden geri çeviriyordu.

Bir gece Elmas Hanım, karla kaplı atkestanelerine bakarken, Kötü'nün kısacık eteği, yüksek topuklu ayakkabıları, yakası kürklü minik ceketiyile, çorapsız, neredeyse yarı çıplak apartmandan çıktığını gördü.

Karların üstünde ayağındaki pabuçların topukları eğriliyor, iyice siskalaşmış olan Kötü, düşe kalka ilerlemeye çalışıyordu. Atkestaneleri kasırgayı andıran bir rüzgârla sağa sola eğildiler. Dalların üstündeki karlar kaldırıma düştü. Kötü, karlara bata çıka gözden kayboldu.

İki gün sonra apartmana gelen polislerden Kötü'nün kenar mahallelerden birinin çöplüğünde ölü bulunduğunu öğrendiler. Vahşi bir cinayete kurban gittiği söyleniyordu. Salih Efendi'nin karakoldan taşıdığı bilgilere göre, eski karısı durumdan haberdar edilmişse de ilgilenmemişti.

Kötü, belediye tarafından kimsesizler mezarlığına gömüldü. Ailenin gönderdiği avukat tarafından boşaltılan ev, birkaç ay içinde, emekli öğretmen bir karıkocaya satıldı.

Sonra bahar geldi, atkestaneleri yeniden yeşillendi. Hocalar Aralığı eski, sakin yaşıntısına geri döndü. Ama havada Kötü'den kalan bir şeyler vardı; ağaçlardan sızan sular, rüzgâra karışan bazı kokular...

Süpürülmeyen balkonda, yapraklar durmadan birikiyor, hava karardığında, yukarıdaki caddenin neonlarından kaçıp Aralık'a sığınan gecenin gümüş soluğu, atkestanelerinin dalları arasında kesiliveriyordu. Kederli ve yalnız bir ölümü hatırlatıyordu bu Elmas Hanım'a... Mübarek gecelerde, pencerenin önünde oturup Kötü için dua ederken düşündüğü buydu.

KURŞUN MEMED

Toprağı bol olsun

KASABANIN toz toprak içindeki yolunda beliren iki kadın, önce kimsenin ilgisini çekmedi. Kasaba geniş bir düzlüğün ortasındaydı. Kilometrelerce süren keder ve ıssızlığın içinden uzanıp gelen yol, kasabanın girişinde dut ağaçlarının gölgelediği mezarlıkta son buluyordu.

Sınırdaki bu küçük belde, Kuzey yönünden gelirken taa uzak-tan görünür. Sınırın iki yanındaki evler, ağaçlar, camiler, kiliseler sanki aralarında onları ayıran bir engel yokmuş gibi bütün bir manzara oluşturur. Ova boyunca dümdüz devam eden yol, aşağı yukarı iki yüz metre kala, keskin bir dönemeçle yönünü kasabaya çevirir. Kasabanın etrafında buğday, arpa ve mercimek tarlaları, girişinde mezarlık vardır. Ölülerin gönlünü almadan geçip gidenin işi rast gitmez.

İki kadın dutların gölgesinde dua etmek için bir süreliğine durmuşlardı. Mezarlık serindi, taze yaprakların arasında dutların henüz açmış yeşil çiçekleri görünüyordu. Kadınların perişan bir halleri vardı, yolun büyük kısmını yürüyerek geldikleri anlaşılıyordu. İkisi de ufak tefekti, tozdan ve güneşten korunmak için baştan ayağı örtünmüşlerdi. Yine de yürüyüp kahvenin önüne doğru geldiklerinde, akasya ve çam ağaçlarının gölgelediği bahçedeki alçak

kursî'lerde vakit öldüren erkeklerin tecrübeli bakışları, birinin yaşlı diğerrinin genç olduğunu kestirmekte zorluk çekmedi.

Kadınlardan yaşlı olanı, kahvedekilerin kendisini görebileceği bir noktaya kadar ilerleyip orada durdu. Birilerinin onu fark edip ne istediğini sormasını ya da kahvecinin gelmesini bekliyordu. Kahveci kadını görmüştü, fazla acele etmiyordu, taşıdığı çayları dağıttıktan sonra bu yüzü gözü belirsiz kapkara şekle doğru yürüdü. Kadın, yalnızca gözleri açıkta kalacak şekilde bağladığı leçeki açıp kuru, düz bir sesle aşağıdaki mahallenin muhtarını sordu. Kahvede sonraki günlerde konuşulacağı gibi, Allahın selamını bile esirgemişti.

Kahvenin önündeki küçük meydanda etrafı parmaklıkla çevrilmiş asırlık bir çam, eskiden önemli bir demiryolu istasyonu olan kasanın, miskinlik ve yoksullukla geçen günlerine tanıklık ediyordu. Kahvenin bitişiğindeki sinemanın yerinde, şimdi büyükçe bir ekmek fırını vardı. Fırının işçileri kapının önündeydi, üstleri başları un içinde, tütün sarıyorlardı.

Kahveci, oğlunun onları muhtara götürebileceğini söyledi. Kadın bu sözleri tartarak bekledi. Kırış kırış yüzündeki küçücük siyah gözleri, delici bakışlarla kahveyi süzüyordu, üstündeki siyah çarşaf, tozdan, kahverengi, boz bir renk almıştı.

Kahveci, bahçedeki çocuklardan birini oğlunu çağırarak için eve yolladı, kadınlara soluklanmaları için oturacak yer gösterdi.

Yaşlı kadın kahvecinin erkek ahaliden uzak bir gölgeliğe koyduğu kursî'lere değil, kaldırıma oturdu. Genç olan da onu izledi, oturmada üstünü başını silkti, başındaki örtüyü açıp yeniden sardı; ufak tefek, solgun, ince yüzlü bir kızdı. Kahvecinin ikram ettiği

çayı minnet ifade eden bir baş işaretiyle kabul etti; yaşlı kadının kızı, gelini ya da torunu olabilirdi.

Derken yörede sevilen taş oyunlarına dalmış olanlardan biri, başını kaldırıp oturduğu yerden, "Muhtarı ne yapacaksınız?" diye seslendi. Adamın ifadesinde merakla karışık bir küçümseme sezi-liyordu, sesi kabaydı. Kahvedekiler de hep birden, dönmüş kadın-lara bakıyordu.

Yaşlı kadın bu sözleri duyar duymaz ayağa fırladı. Kahvenin önünde dikildi ve elindeki çay bardağını bırakmadan, bağırıp ça-ğırmaya başladı. Yalnızca kendisine soru soran adamı değil, kah-vede oturanların hepsini hedef alıyordu: Kimse onları hor gö-re-mezdi. Eğer iki garip kadına zulüm etmeyi düşünen varsa, bunun cezasını görecekti. Kurşun Memed, onlardan hesap soracaktı. Kur-şun, geldiği zaman, anasına eziyet etmenin ne demek olduğunu herkese gösterecekti.

Toz toprak içindeki kara çarşafın altından yüzünün pek küçük bir bölümü görünen yaşlı kadının bağırıp çağırımlarına gülenler de oldu, yüksek sesle alay edenler de, haline acıyanlar da. Geri ka-lanlar da şaşkınlık içinde ne olduğunu anlamaya çalışıyor, kadının söylediklerine özellikle sık sık tekrarlanan Kurşun sözcüğüne ku-lak kabartıyorlardı. Kahvede oturanların alayları, yüksek sesle gü-lüp laf atmaları, yaşlı kadını büsbütün kızdırmıştı. Nefesi tükene-ne kadar bağırıp çağırdıktan sonra birden sustu.

Güneş yavaşça alçalıyordu. Yüksek ağaçların üstü kuşlarla doluydu, ağaçtan ağaca uçuşan serçeler kıyameti koparıyordu. İş-çiler fırına, işlerinin başına dönmüşlerdi, kapının önünde, az önce tütün içtikleri yerde, şimdi büyükçe bir beyaz leke görünüyordu.

Yaşlı Kadın, sakinleşmek için yeniden kaldırıma oturdu, kız da ça-yını içmeyi bırakmıştı, ne yapacağını bilmeden bekliyordu. On-on beş dakika sonra kahvecinin oğlu geldi, hep birlikte muhtarın evi-ne doğru yollandılar.

Kadın söylene söylene yürüyor, kız, ayağında erkek ayakka-bıları, başındaki örtünün altından sallanan tozlu örükleriyle ördek yavrusu gibi peşinden gidiyordu. Kahve sakinleri üstlerindeki kuş pisliklerini silkererek, bir süre arkalarından baktılar. Sonra dama ve tavla oynayanlar oyunlarına döndü. İki kadın ve deminki patırtı belleklerden silindi.

Ancak bu eski kasabanın, canlı ticaret merkezlerine, her cinsten insanın gelip geçtiği, konakladığı sınır yerleşimlerine, yabancı ülkelere, başka dünyalara açılan durak ve geçiş yerlerine, ana demiryolu istasyonlarının bulunduğu beldelelere özgü karmaşık, oyunbaz, gizemli bir bilinçaltı vardı.

Bu sır dolu katman, hep söylendiğinin aksine karanlık olmaktan çok uzaktı. İyice derinlere kök salmış bir ağaç gibi kasabayı saran, türlü ilginç durumlara gebe bu görüntüler, sezgiler, anılar, belli belirsiz düşünceler, inanışlar yığını, görünürdeki sönüklük ve miskinliğin altında capcanlıydı.

Şimdi, kadının söyledikleri ve sık rastlanan isme eşlik eden Kurşun sözcüğü, kasabalıların dutların altında uyuyan ölülerle paylaştıkları bu dünyanın kıyıcığında nazlı nazlı kıpırdanıyordu.

Ertesi gün kahvede, kadınla kızının aşağı mahallede epeydir boş duran bir eve yerleştikleri duyuldu. Muhtara, çoktan göçüp gitmiş bir demirci ustasının akrabası olduklarını söylemişlerdi. Gerçekten de evin sahibi bu demirciydi ve adam öldükten sonra boş kalan ev ve alabildiğine bakımsız bahçe ile kimse ilgilenmiyordu.

Kasabada böyle boş ev, bakımsız arazi çoktu. Sokaklar, kimi avlulu, kimi avlusuz tek katlı evlerle sürüyor ve sınır boyundaki bütün yerleşimlerde olduğu gibi mayın tarlalarıyla bitiyordu. Evin bahçesinde yaşlı bir badem çiçek açmıştı. Gerisi, sağa sola atılmış demir parçaları ve çerçöpten ibaretti; çoktan yabancılaşmış bir nar,

birkaç kuru ağaç, tek katlı, hale yola sokulması zor bir virane...

Muhtar kendi halinde bir adamcağızdı. İyi kötü yetki sahibi olmuş birçokları gibi, görevini hakkıyla yerine getirebilmenin tek yolunun, vatandaşların bitip tükenmek bilmeyen istek ve taleplerini daha ilk baştan püskürtmek olduğuna inanıyordu. Kadına da, eve yerleşmelerinin mümkün olmadığını söyleyiverdi.

Yaşlı kadın kesin bir ifadeyle konuşan muhtarı dinliyor, örtüsünü sinirli hareketlerle düzeltiyor, zehir gibi gözlerini kâh muhtarın yüzünde, kâh üstünde başında, kâh muhtarlık odasındaki öteberinin üstünde gezdiriyor, arada sırada genzinden mekanik bir ses çıkartarak dudaklarını ıslatıyordu. Muhtarın sözleri bitince, az önce kahvede yaptığı gibi bağırıp çağırmaya başladı. Neye uğradığını şaşırان muhtar, bedduaların ve yakınmaların arasında sık sık tekrarlanan Kurşun sözcüğüne dikkat etmişti. Bitip tükenmez laf kalabalığı bir kenara koyulursa, kadının sözlerinden, belalı birine benzeyen Kurşun Memed'in, onun oğlu, kızın ağabeyi olduğu ve yakında kasabaya geleceğı anlaşılıyordu.

Kadının katlanmış olarak koynundan çıkardığı buruşmuş ve nemlenmiş kâğıtlar, evin onlara miras kaldığını gösteriyordu. Muhtarın da, bu pek matah sayılmayacak küçük bahçe ve ortasındaki virane için kimseyle dalaşmaya niyeti yoktu. Evi yaşlı kadına teslim etti. Ancak oradan uzaklaşırken, kadının söyledikleri kafasına takılmıştı.

Muhtar orta yaşlarda, boylu sayılabilecek, dinç görünüşlü bir adamdı. Şu Kurşun'un kıratı, herhalde kendisinin birkaç misli olmalıydı. Ertesi gün, kasabanın girişindeki kahveye kadar yürüdü, kahvesini içerken kadınla kızından ve yakında kasabaya varacağı söylenen Kurşun'dan söz açtı. Böylece kasabalılar, Kurşun Memed ismini yeniden duymuş oldu.

Kadın kızıyla birlikte eve yerleşmişti. Nasıl geçinecekleri konu komşunun merak konusuydu. Nitekim daha ilk günden ufak tefek

eksikler için komşuların kapısını aşındırmaya başlamışlardı.

Yaz aylarında geçimini topraktan sağlayan bu yörelerde yapılacak çok iş vardır. Buğday ve arpa başakları boy veriyordu. Hazi-
ran ortasına doğru ekinler biçilmeye başladı. Kız sakın, yumuşak
başlıydı. Hiçbir işten kaçmıyordu, tarlada çalışıyor, erişte kesme-
ye, bulgur kaynatmaya, pestil, pekmez, salça yapmaya, yün yıka-
maya koşuyordu. Kimse onu eli boş göndermiyordu. Dini vecibe-
leri önemseyen kasaba halkı bu yörelerde herkesin yaptığı gibi,
her yıl hasadın bir kısmını zekât ve sadaka olarak ayırıyordu.

Yaşlı kadın genellikle evdeydi, bahçeyle uğraşüyor, kazıyor,
toprağı belliyor, bütün gün didiniyordu. Konu komşuyla en ufak
bir anlaşmazlığa düştüğünde, hemen oğlundan söz açıyordu: De-
mek ki kasabaya sığınan bu garipçiklere zulmediyorlardı, eh o za-
man kendileri bilirdi, oğlu Kurşun geldiğinde yapılanları kimse-
nin yanına koymayacaktı.

Ellerini beline koyup ilenerek Kurşun'un geldiği zaman yap-
caklarını sıralıyordu; kupkuru sesiyle söylediği sözler bunaltıcı
öğleden sonraların buğusuna, otlaktan dönen hayvanların sesleri-
ne, kuru otların hışırtısına karışıyor, telaş ve yorgunlukla dolu
günlerin içinde oraya buraya savruluyordu. Komşuları sabırla du-
rup dinliyorlardı; artık hepsi ezbere biliyordu bunları...

O yıl mahsul bereketliydi. İki kadın, konu komşunun yardımları-
yla evi oturacak hale getirmişlerdi. İş karşılığı ya da zekât niyetine
verilen erzakla hem karınlarını doyuruyor hem de kışa hazırlanı-
yorlardı. Yaşlı kadın yine de hiçbir şeyden memnun değildi. Yüzü-
nü gülerken gören olmamıştı.

Hasattan sonra bastıran dayanılmaz sıcaklarda erkekler genel-
likle kahvede oluyorlardı. Kadınlar didinirken, onlar işi aylaklığa
vurmuşlardı. Kurşun, bütün sohbetlerin baş konusuydu. Hakkında
muhtelif rivayetler uyduruluyor, göz korkutan nitelikleri üzerine
tahminler yürütülüyordu.

KURŞUN MEMED

İsminin ayrılmaz bir parçası olan Kurşun sözcüğü, keskin nişancı, attığını vuran biri olduğunu gösteriyordu. Ayıları boğduğu, bir atışta üç kurt vurduğu, pehlivanları devirdiği, yıllarca hapiste yattığı söyleniyordu. Azılı bir katil olması ihtimaller arasındaydı. Akşama kadar sokakta olan çocukların oyunlarında da Kurşun başkahraman olarak yerini almıştı. İri yapılı, gözünü budaktan sakınmayan oğlanlar talip oluyordu Kurşun rolüne...

Yaşlı kadın oğlunun korkutucu betimlemeleriyle efsaneyi canlı tutuyordu. Börek tepsisi herkesinkinden sonra mı fırına konmuştu, hemen Kurşun Memed'den söz açıyordu; bakkal bayat ya da bozuk bir mal mı vermişti, Kurşun bunun hesabını elbet soracaktı! Yakındı, bugün yarın gelirdi Kurşun!

Kız, annesi konuşurken, utanıyormuş gibi yüzünü yere eğiyordu. Kadınlardan birkaçı, kızın ince, karnı doyup yıkanıp paklanınca iyice de güzelleşen yüzünde, bazen gülüyormuş gibi bir ifade yakaladıklarını söylüyorlardı. Ne var ki bunu kızın duyduğu korku ve yılgınlığa yoran diğer kadınları inandırmaları mümkün olmuyordu. Sinir bozukluğunun had safhaya varmasıyla ağlamanın gülmeye dönüşmesi kasaba erkeklerinin zalimliklerine alışkın olan kadınların yakından bildikleri bir haldi.

Etrafını kuşatan efsanenin içinde, ancak masal kahramanlarına gösterilebilecek o içten kayırmayla bir erkek güzeli olarak şekillenen Kurşun, aslında kadınların da ilgisini çekiyordu. Kadınlar, –aralarında bekârlar olduğu gibi evli olanlar da vardı– bu babayiğidi merak ettiklerinden, onca iş güç arasında, kızı sağda solda sıkıştırıp ağzından ağabeyiyle ilgili laf almaya çalışıyorlardı. Annesinin tersine kız, Kurşun Memed hakkında hiç konuşmuyor, endişeli yüz ifadesi ile birleşince, bu suskunluk iyice merak uyandırıyordu.

Hava çok sıcaktı, camlar ardına kadar açıktı, gece bütün kasa-ba damlara serilmiş döşeklerde yatıyordu, kapı arkaları, ağaç alt-ları fısıltılarla doluydu. Hafif bir rüzgâr damlarda gerili iplere asıl-mış çarşafları havalandırıyor, kurutulmak üzere serilmiş eriştele-rin, biberlerin arasında dolanıyordu. Bereketli hasadın izlediği o kızgın yazın son günlerinde Kurşun Memed, yalanın da, gerçeğin de hükümsüz kaldığı bir dünyanın malı haline geliyordu.

Sonra havalar soğudu. Kışın kapıda olduğunu hissettiren iyice soğuk bir günde, artık camekânlı olan kapalı bölümde oturan kah-ve sakınleri, mezarlığın önünden cılız bir atın çektiği tahta bir ara-banın geldiğini gördüler. Bu tür arabaları genellikle, hasattan son-ra köy köy dolaşan gezginci ve dilenciler kullanırdı. Araba bütün omurgasını, gıcırdatarak ağır ağır yaklaştı ve çelimsiz hayvan düş-memek için zorlanarak, mezarlıkla kahvenin arasında durdu.

Arabadan on üç-on dört yaşlarında ufak tefek, sıska bir çocuk inip kahveye doğru yürümeye başladı. Ancak biraz yaklaşıncı ge-lenin çocuk değil düpedüz koca bir adam olduğu anlaşıldı. Otuz-otuz beş yaşlarında görünüyordu. Arabanın arkasında yığılmış epey öteberi vardı. Derken, arabadaki çuvalların ve diğer dökün-tünün içinden pire gibi bir şey yere atladı. Yuvarlanarak adamın peşinden kahveye girdi; küçük bir oğlan çocuğuydu bu; üst üste giydiği partallar yüzünden bezden bir topu andırıyordu.

Adam mahcup bir edayla kahvedekileri selamlarken, oğlan kur-sî'lerden birine yerleşti, kahvedekilere dik dik bakmaya başladı. Günlerdir yolda olduklarından ve muhtemelen arabada yatıp kalk-tıklarından kir pas içindeydiler. Kahvedekiler merakla onları sü-züyor, kimin nesi olduklarını öğrenmek için fırsat kolluyorlardı. Adamın ezik bir hali vardı, biraz endişeli gözlerle, yabancılıyarak çevresine bakınıyordu; vaktinden önce yaşlanmış yüzü yanların-

dan bastırılmış gibi dardı. Boyu kahvecinin oğlundan daha uzun değildi, kolları bacakları incecik, sırtı kamburdu. Dik bakışlı küçük oğlana gelince en fazla beş-altı yaşlarında görünmesine rağmen on-on ikisinde olmalıydı.

Adam kendisine kahve, oğlana da çay istedi. Başını önünden pek kaldırmadan, sessizce kahvesini içti, oğlan ise çayını içerken ne boyuyla ne yaşıyla açıklanabilecek delici bakışlarını çay ocağında, masalardaki öteberide, kahvedekilerin yüzünde çekinmeden gezdiriyordu.

Kahvesini bitirdikten sonra adam, aşağı mahallenin muhtarını ve belli belirsiz sözlerle, buraya yerleşmiş olmaları gereken yaşlı bir kadınla kızını sordu. Kahvedekiler muhtarın yerini tarif ettiler. Kadını artık herkes tanıdığından evden de söz edenler oldu.

Adam, oğlanla birlikte kahveden çıktı, arabasına doğru yöneldi. Günler süren zorlu yolculuğun etkisiyle beli bükülmüş, boyu iyice kısalmıştı, incecik çarpık bacakları bir de kamburun yüklendiği vücudunu zorlukla taşıyordu. Yürürken sarhoş gibi sağa sola yalpalıyordu.

O sırada kahvenin önünde toplanmış çocuklardan birinin nereden aklına estiyse, öne fırlayıp, sarsak sarsak arabaya doğru ilerleyen adama doğru seslendi:

"Kurşun!"

Adam birdenbire durdu. Geri döndü, önce çocuklara, sonra kahveye doğru baktı. Küçük oğlan da durmuştu. Kahvedekiler duydukları sözcükle donup kalmıştı. Evden hatta muhtardan söz edildiği an, adamın, özellikle de çocuğun sık sık gördükleri yaşlı kadınla benzerliğini hissetmişlerdi. Kafalarında onların da henüz farkında olmadığı bir düşünce yavaş yavaş filizlenmeye başlamıştı. Belli belirsiz sezgileri, kasabada epeydir dolanan bir ismin çevresinde dönüp duruyordu; ancak bunu dile getirmek çok zordu.

Çocuk adamın dönmüş olmasından cesaret alarak bu kez biraz alaylı bir sesle yeniden seslendi:

"Kurşun!"

Gökyüzü bulutsuzdu. Hafif bir kızılık kasabayı sarıyor, güneş ışıkları sönüp gitmeden önce kahvenin orasında burasında oynayıyordu. Uzaktan, ahırlara dönen hayvanların kederli böğürtüleri duyuluyordu.

Adamla küçük oğlan bir süre duraladıktan sonra arabaya bindiler, kahvedekilerin meraklı, şaşkın bakışlarını da yüklenen tekerlekler, gıcırdayarak tarif edilen adrese doğru yola koyuldu.

Kurşun, ertesi gün yine kahveye geldi. Yarım saat kadar oturup kasabayı dolaşmaya çıktı. Havalar iyice soğuyana kadar bu böyle sürüp gitti. Sanki kasabada bir şey arıyordu, düşünceli düşünceli meydanda dolaşıyor, her sokağa girip çıkıyordu. Kendisine yöneltilen soruları, kasabadakilerin tanımlamakta güçlük çektikleri bir yüz ifadesiyle karşılıyordu.

Boyu çok kısa olduğundan başını, konuşurken hafifçe yukarı kaldırmak zorundaydı. Daracık yüzündeki küçük siyah gözleri derin, karmaşık, esrarlı anlamlarla yüklüydü. Kasabadakilerin hayra yormadığı bu yüz ifadesi, eziklik, tevekkül, hayatta kalma dürtüsü, çaresizlik, kin, içten içe dış bileme, alay, kurnazlık gibi kimse-nin yabancı olmadığı insanlık hallerinin karmakarışık biçimde dışa vurulmasından ibaretti. Ancak, Kurşun Memed efsanesinin hüküm sürdüğü gizemli topraklarda, en tanıdık duygular ve davranışlar bile anlaşılmaz hale geliyordu.

Çocuklar, ne zaman ortaya çıksa etrafını sarıyor, onu soru yağmuruna tutuyorlardı. Kurşun Memed bu soruları yanıtsız bırakıyor, çocuklardan alay etmeye kalkışan olursa yanından hiç ayrılmayan küçük oğlan, tehditkâr bakışlarla kavgaya hazırlanıyordu.

Kasabada, bu perişan görünümün altında tehlikeli, akla hayale gelmez bazı özelliklerin saklandığı inancı hâkimdi. Çelimsizliği, görünümüne aldanan rakipleri karşısında etkili bir silaha dönüşebilirdi. Sessizliğinin ardında kim bilir hangi tüyler ürpertici hakikatler gizliydi.

Kış çabuk bastırdı, Kurşun'u birkaç ay boyunca pek gören olmadı. Evlerinin önünden geçenler, bacadan yükselen incecik dumanı, yan taraftaki ahır bozuntusunda hayatta kalmaya çalışan sıska atı ve bahçede ara sıra bir şeylerle uğraşan yaşlı kadını görebiliyordu, kızın da evden pek çıktığı yoktu. Küçük oğlan ise karda bata çıka sağa sola gidip geliyordu.

Kış biter bitmez Kurşun yeniden ortaya çıktı, ilk geldiğinde yaptığı gibi yine kasabada uzun uzun dolaştı. Kahvede sessiz sedasız bir çay içti. Birkaç gün sonra kahvenin önündeki çam ağacının altına bir kursî ile bir boya sandığı yerleştirdi. Kamburunu çıkararak oturdu, ayakkabı boyatacak müşterileri beklemeye koyuldu.

Etraf yeşillenmeye başlamıştı. Erken davranan badem ağaçları çiçek açmıştı. Çok şiddetli geçen kış boyunca, soba başında geçen gecelerde Kurşun'un azıcık yaralanmış efsanesini, mevcut duruma ve adamın fiziki özelliklerine uygun olarak yeniden şekillendiren kasaba ahalisi şaşkınlık içindeydi.

Kurşun'un geçimini sağlamak için ayakkabı boyacılığına niyetlendiği ortada olduğu halde, bunu kimse kabul etmek istemediğinden, işin altında ne tür bir hinoğluhinlik olduğuna kafa yoruyorlardı. Ayakkabılarını boyatsalar bir türlü, boyatmasalar bir türlüydü. Çocuklar ise Kurşun Memed'in çevresini alıyor, sorularla bunaltıyorlardı adamı. Bu soruları dalga geçmek, alay etmek için mi, yoksa meraktan mı sordukları pek belli değildi.

Kurşun bütün bunlara aldırılmıyordu, uzatılan her tozlu, eski ayakkabıyı iyice parlatıyor, utana sıkıla uzatılan üç-beş kuruşu minnetle kabul edip cebine atıyordu. Çocukların sorularını, ortaya muğ-

lak sözler, uydurma olduğu belli küçük hikâyeler atarak geçiştiriyordu.

Bir gün kasabanın genellikle sarhoş gezen ipsizlerinden biri, biraz nam salmak için, biraz bu efsaneden duyduğu bıkkınlıkla, çokça da kıskançlıktan Kurşun Memed'e sataşmaya kalktı. Herkes merakla, ağza alınmaz küfürler ve hakaretler yağdıran adamın karşısında o anlaşılmaz yüz ifadesiyle oturan Kurşun Memed'i izliyordu. Kurşun, ayağa kalkmaya bile yeltenmemişti. Fırçayla elindeki eski püskü ayakkabıyı habire parlatıyordu. Kendini işine vermişti. Arada boya kavanozlarını, cila kutularını karıştırıyor, adamın küfürlerini duymazdan geliyordu.

Derken küçük oğlan fırlayıp babasının önüne geçti. Bir odun parçasını iki eliyle kavramıştı, gözleri ateş saçıyordu. Üstünde kendisine büyük gelen bir ceket vardı; minicik, çıplak ayakları birkaç numara büyük plastik terliğin önünden fırlamıştı. Öylesine ufak tefekti, öylesine acıklı bir haldeydi ki, ondan korkmak kimsenin aklına gelmezdi. Buna karşın, babasını korumak için öne atılışında en vicdansız insanı bile yüreğinden vuracak bir şey vardı...

O yıl hasattan sonra kasabanın varlıklı sayılan ailelerinden birinin oğlunun Kurşun'un kız kardeşine talip olduğu duyuldu. Ancak aile kızı istemeye çekiniyordu. Kız ise ortadan kaybolmuştu, annesi evden çıkmasına izin vermiyordu. Kurşun'un bu evliliğe izin vermeyeceğini sağa sola duyuruyor, damat adayıyla her karşılaştığında Kurşun'dan dem vurarak gözdağı veriyordu. Kurşun'un kız kardeşine talip olmak her babayiğidin harcı değildi, bunu herkesin bilmesi lazımdı.

Kurşun Memed'in kız kardeşini istemek için muhtarla birlikte kasabanın birkaç ileri geleni araya girdi, sonunda damat adayı ile aile büyüklerini de yanlarına alarak Kurşun Memed'in kapısını çaldılar.

Kurşun Memed, yoksulluğun her köşesine sindiği bu viran ev-

de, kral muamelesi görüyordu. Annesi ve küçük oğlan onu öylesine el üstünde tutuyorlardı ki, eve gelenler de saygıda kusur etmemek için ne yapacaklarını, ne söyleyeceklerini şaşıyorlardı. Yaşlı kadın bin dereden su getiriyor, koşul üstüne koşul ileri sürüyor, Kurşun Memed ise, artık herkesin aşına olduğu bakışlarını kimi kez duvara kimi kez yere, kimi kez de konuşanlara dikip, sessizce oturuyordu. Sonunda mahcup bir şekilde söz aldı ve kız kardeşinin oğlanla evlenmesine razı olduğunu söyledi. Kız, birkaç hafta sonra güzel bir düğünle evlendi. Hemen her şey oğlan tarafınca karşılanmış, hiçbir şey esirgenmemişti. Kurşun, düğünde başköşeye oturtulmuştu, dik bakışlı küçük oğlan da yanındaydı.

Düğünün ertesi günü Kurşun Memed, boya sandığıyla kahvenin önündeki yerini aldı. Bu böyle sürüp gitti. Kışın, kar yağmadığı zamanlarda, Kurşun kasabanın o eski günlerine tanıklık etmiş asırlık çamın altına sığınıyor, sabırla, tozlu ayakkabılarını önüne uzatacak müşterileri bekliyordu.

Zamanla, bu sessiz sedasız hali kimilerince onun bir veli, bir ermiş olduğuna yorulmaya başlamıştı. Hızır Aleyhüsselam'ın ta kendisi olduğuna inananlar da az değildi. Büyük güçlere sahip olanlar, bunu kullanmaktan çekinirler, tam tersine gizlerler, sıradan kişileri böyle sınarlardı. Kasaba ahalisinin, şimdi yerinde ekmek fırını olan sinemada, bu tür akıl sır ermez olayları anlatan filmler görmüşlükleri de vardı. Bu arada artık herkesin tanıdığı yaşlı kadın, çarşıdan pek azı görülebilen kırış kırış yüzünü karartarak, o kuru sesiyle Kurşun'un istese kasabada taş taş üstüne koymayacağını anlatıp duruyordu.

Kurşun Memed, her yıl hasattan sonra, sıska atının çektiği tahta arabayla çevre köyleri dolaşıp hasat sonunda köylülerin, yoksul komşularına dağıttıktan sonra dışarıdan geleceklere ayırdıkları ze-

kât ve sadaka payını almak için yola koyuluyor, yaz sonuna doğru kasabaya geri dönüyordu. Oğlanı da hiç yanından ayırmıyor, nereye gitse beraberinde götürüyordu.

Kurşun'un bu küçük oğlana düşkünlüğü görülmeye değerdi. Oğluna bakarken yüzü şefkat ve gururla doluyor, sanki dosta düşmana "Ben zavallı bir adam olabilirim, ama benim de bir oğlum var," demek istiyordu.

Kasabadakiler yaz sonunda baba-oğlu, topladıkları arpa, buğday ve mercimeği satmak üzere silonun önünde, kamyonetlerin arasında sıkışmış tahta arabanın içinde beklerken görüyordu. Biraz palazlanmış olsa da görünümü değişmeyen sıska at da, tıpkı sahipleri gibi yaşamakta ısrar ediyordu.

Kışları ise, kar iyice bastırana kadar kasabanın girişindeki kahvenin önünde o alçak kursî'de, kamburunu çıkararak oturup ayak-kabı boyuyordu. Arada tek tük sataşan, densizlik eden olursa, başını yukarı kaldırıyor, içinde tevekkül kadar hınç, eziklik kadar kin, hüznün kadar alay da taşıyan bakışlarla uzun uzun karşısındakine bakıyor, sonra dönüp elindeki ayakkabıyı sabırla parlatmaya devam ediyordu.

Ne demeli!. En gariplerimiz, hayatta kalabilmek için böyle yollara ihtiyaç duyar. Bir de o eski kasabalar merhamete ve hayal gücüne fırsat verirler ki, dünya azıcık daha iyi bir yer olabilsin...

—

XET*

Ceylan'a

Reyhan amaşıır yıkadığı leğenin başından doğruldu, ellerini elbisesinin eteğine sildi, bezginlikle etrafa bakındı. Leğene gire çıka ıslanan kol ağızlarını sıkıp suyunu almaya çalıştı, sonra vazgeçti, kollarını bıkkınlıkla yukarı doğru sıvadı.

Bahçe öğle sıcağını adeta emiyordu. Yapışkan sıcağın etkisiyle, ağaçların dallarında zorlukla tutunan yapraklar pörsümüş, rengini yitirmişti.

Nar ağacının gerisinde evin karanlık kapısı görünüyordu. Ev ölüydü, kıpırtısızdı; ama Reyhan, Yadê'nin** orada, odalardan birinde olduğunu biliyordu; kendini kapattığı hücrede, yer minderlerinin üstünde boylu boyunca serilmiş, televizyondan gözlerini ayırmadan, delirmekte olduğunu...

Büyük oğlunun ölüm haberi geldiğinde, kadın dümdüz, katıksız bir acıyla donup kalmıştı. Sonra sanki saf kederden devşirdiği bir güçle ayağa kalktı. Oğlanın dipçikle dağıtılmış yüzünü kendi eliyle yıkadı, öpüp okşadı, parmaklarına kına yaktı, jandarma subayının gözünün içine bakarak, "Oğlum, toprağına damat oldu," diye övündü.

* Sınır. ** Anne.

Yadê mezarlıkta ağlamadı, geniş göğsünü gerip başını dikleştirdi, bütün acısını birbiri ardına çektiği zılgıtlara yükledi.

Diğer seslere karışmamakta direnen, ağlamaların, ayak seslerinin, fısıltıların, iç çekmelerin, kıpırtıların oluşturduğu cehennemden üstünü başını parçalayarak firar eden yırtıcı bir çığlıktı bu. Giderek kayıtsızlaşıyor, amaçsız, yapayalnız, yaban bir sese dönüşerek çevresinde ne varsa yakıp kavuruyordu; oğlunun örselenmiş bedeninin konulduğu çukuru, yaşamakta olanların hayatlarını, Hat Altı'nda uzanmakta olan yasak toprağı...

Reyhan, ceviz ağacına doğru ilerledi, ağaca yaslanıp kendi haline terk edilmiş bahçeye baktı.

Eskiden Bawo*, cevizin arkasındaki şimdi ot bürümüş bölüme soğan, maydanoz, nane ekerdi. Bahçenin girişinde annesinin eliyle diktiği kırmızı ve beyaz güller vardı. Yadê her biriyle tek tek ilgilenirdi, bahçeye girenleri mis gibi kokularıyla bu güller karşılardı. Şimdi, onlar da, her şey gibi yanıp kül olmuştu. Bahçede yalnızca ağaçlar kalmıştı. Kayısı her zaman erken davranırdı, ama kardeşi nara düşkündü. Narların yenecek hale gelmesi yaz sonunu buluyordu.

Elini usul usul cevizin gövdesinde gezdirirken, can acısıyla mezarlıktaki o günü anımsadı; bakışlarını ağabeyinin mezara yerleştirilen bedenine dikmiş Ahmet'in gün sayar gibi dudaklarını kımıldatışını, sarılıp yanına çekmek istediği o tanıdık bedenin katılaşp yabancılaşmasını, kemiklerin ve etin direnişini...

Reyhan, yıkımdan doğmuş, yıkımın keskinleştirdiği bir sezgiyle kardeşini izlemişti. Çocuk, kendisini beklediğinden emin olduğu, ancak kimin vereceğini, nasıl üstleneceğini bilmediği bir

* Baba.

görevin belli belirsiz bilinciyle şaşkıındı. Başını, çok büyük, henüz gücünü yetiremeyeceğı bir şeyle inatlaşıyormuş gibi öne eğmişti. Gözyaşlarıyla ıslanan saçları şakaklarında koyulaşmıştı. Zayıf, uzunca bedeni, toz toprak içinde kalmış ayakkabılarının, lacivert okul ceketinin içinde, hemen o an yok olup gidecekmiş gibi eğreti duruyordu.

Eli ayağı kesildi, oracığa çöküp başını ağaca dayadı, gözlerini kapadı...

Ağacın tepesinde bir kıpırtı hissediliyordu. Yaprakların arasında bir kuş olmalıydı. Sakinleşmeye çalışarak kuşun kanat çırpışını dinledi.

Ağabeyinin ölümünden iki yıl sonra, Ahmet'in niyetini sezen dayısı, onu yanına çekip, "Gideceksen git, ama yoluyla yordamıyla git. Biraz daha bekle, sonra seni elimizle götürelim," demişti. Oğlan iki gün sonra, kimseye haber vermeden ortadan kaybolmuştu.

Ahmet'in küçükken okul dönüşü, nefes nefese yanına koşup, "Kaç çeşit nar varmış biliyor musun abla?" diye soruşunu canı yarak anımsadı: "Ekşi, tatlı, mayhoş!"

Reyhan, kendisini bu boğucu havadan kurtaracak bir şeyler arayarak, çaresizce çevresine bakındı. Yanı başındaki ipte, sabahtan beri yıkadığı çamaşırlar asılıydı. Örtüler, içlikler, çarşaflar, perdeler... Bir kısmını evde, makinede yıkamış, sonra hepsini yeni baştan defalarca sudan geçirmişti. O da, kasabadaki diğer kadınlar gibi yunup arıtma illetine tutulmuştu.

Hat Üstü'ndeki kadınlar, haftalardır gece gündüz demeden çamaşır yıkıyor, evlerine, eşyalarına, çocuklarına sinen is kokusunu yok edebilmek için didiniyorlardı. Bu illet, yavaş yavaş salgın gibi yayılmıştı.

Yanan ormanlar, köyler, ahırlarında diri diri yakılan hayvanların sesleri uzaktaydı; ama yanık kokusu, büyük yıkımların o akıl sır ermez yollarını izleyerek kilometrelerce uzaklıktan gelip her şeyin içine işliyordu; ipliklere, boyaya, kumaşa... Çamaşırlardan gelen kokuyu ümitsizce içine çekti, bin kez yıkasa da onları arıtmayacaktı; koku kafalarının içindeydi; beyinlerine girmiş, ciğerlerine işlemişti...

Bu ânın sonsuza kadar böyle sürüp gitmesini istiyordu. Burada, ağacın dibinde, yıkamakla arınmayan çamaşırların asılı olduğu bahçede, hayatlarını yakıp kavuran yangına teslim olarak öylece oturmaktan başka düşüncesi yoktu.

Sonra, ağaca sığınmış kuş, neredeyse gönülsüzce havalanıverdi. Reyhan bu hafif kanat sesiyle kendine geldi. Zihni uyuşmuştu; ama belli belirsiz bir hayal, silik bir görüntü onu kalkmaya, çarşıya inmeye zorluyordu. Xezal'ı* bulmalı, onu yıkayıp, elbisesine, saçlarına, ellerine sinen is kokusunu söküp atmalıydı.

Xezal, üç yıl önce yine yangın taşıyan rüzgârın kasabaya getirip bıraktığı bir dilsizdi. Başına ne geldiğini, ailesinin yaşayıp yaşamadığını, yaşıyorlarsa nerede olduklarını kimse bilmiyordu. Reyhan, iki gündür kızı aramak için çarşıya gidiyor, her seferinde eli boş dönüyordu.

Çarşıda Hat'a akan o perişan insanlarla karşılaşıyordu. Kilometrelerce öteden sürüklenip gelenlerin bir bölümü istasyona gidiyor, şanslı olanlar istasyonun bekleme salonunda yer buluyor, diğerleri beton zemine serdikleri kilimlerin üstünde oturuyor, orada kıvrılıp uyuyorlardı. Kasabadan yiyecek götürenler, gidip sohbet edenler oluyordu, ama onlar kimsenin kapısını çalmıyor, kim-

* Ceylan.

seden bir şey istemiyordu. Sabırla kendilerini götürecek treni bekliyorlardı, istasyonda kaldıkça daha çok islenip, kirleniyor, istasyondaki çeşmede ellerini yüzlerini yıkıyor, su içiyorlardı.

Sonra yakın kentlere, uzak kentlere, belki de bir zamanlar onunla evlenmek istemiş adamın yaşadığı kıyı kentine doğru gidiyorlardı. Yalnızca içgüdüyle suya yönelen hayvan sürüleri gibi yarı kördüler. Her adımlarında sanki çok eski bir yazgıyı taşıyor, dokundukları hayatları daha o anda değiştiriyorlardı, arkalarında kalan, yalnızca suyla-sabunla arınmayan o isti...

Babasının amcası, kasabalıların Xêw* adını taktıkları yaşlı adam, "Hat'ı, haritada olmayan bir nehir gibi izliyorlar," diyordu.

Reyhan, onları buraya sürükleyen şeyin ne olduğunu merak ediyordu. Kaçıp kurtulmak, Hat Altı'ndaki topraklara, çoktan parçalanmış hısımlıklara ulaşmak istediği belki. Belki, orada, düşünür kurmanın bile yasak olduğu topraklarda, dut, badem ve nar ağaçlarının gölgelediği sakın avlular bulmayı umuyorlardı. Oysa artık kimsenin gidebileceği bir yer yoktu. Her şey yanıp kül olmuştu, geride hiçbir şey kalmamıştı.

Xêw, koyu yeşil örgü takkesini çıkarıp, başını uzun uzun kaşıyor, takkesini dikkatle yeniden yerleştirip, "Ölümden değil hayattan kaçıyorlar," diye mırıldanıyordu.

"Xwe li xetê xistin.**"

Hat'a daha çok kadınlar vururdu. Kaçakçılar, devletten ya da düşmanlarından kaçanlar da Hat'a vururdu; ama onlar kurtulmak, yaşamak için girerlerdi mayınlı toprağa...

Kadınların aradığı ise yalnızca ölümdü. Bir de delilerin...

* Bellek.

** Hat'a vuruyorlar.

Reyhan kendini bildi bileli, genç kadınlar, çocuk yaştaki kadınlar, yanı başlarında uzanan mayınlı toprağa atlar, erkeklerin düşlediği bedenlerini artık kimsenin işine yaramayacak bir et parçasına dönüştürürlerdi; kan ve kemikten ibaret bir paçavraya... Küçücük bir adım yetiyordu buna.

"Berê xwe da mayina.*"

Kimse şaşırılmazdı, değiştirilmez, üstünde konuşulmaya gerek olmayan bir yazgıydı bu. Büyümek, evlenmek, doğurmak benzeri...

Hat, kasabanın her yanını kuşatıyordu. Mayınlı toprakların arasında, ortadan ikiye bölünmüş ve iki parçası birbirine yasaklanmış kasaba vardı. Her iki parçada gönüllerini mayına veren kadınlar vardı.

Xêw, uzakta, tel örgülerin ve mayınların ardında uyuyan diğer toprağa bakarak susuyordu.

Sınırın ardında büyük silo binası, camileri, kiliseleri, mercimek, buğday tarlaları ve kırık dökük evleriyle Güney, sessiz sedasız uzanıyor ve boz bir akşam hep birdenbire iniyordu. Kuzey'denkinden daha yakın, daha berrak bir ezan sesi Hat Altı'ndan gelip, bölünmüş toprağı sakince birleştiriyordu.

Reyhan, hızla ortalığı toplamaya girişti, leğendeki durulama suyunu ağacın dibine boşaltırken, arkasındaki belli belirsiz hareketle irkildi, geri döndü. Bawo, kapının girişinde duruyordu. Çok uzun boylu zayıf bir adamdı. Çözülüp sarkmış poşusu, ona komik, düşkün bir görüntü vermişti. Yakasız beyaz gömleğinin altına giydiği şalvarın paçaları tozluysa. Uzamış sakalı gömleğin üstünde kirli bir yumak gibi toplanmıştı, yüzündeki aksi, kederli ifade sanki

* Yönünü (kalbini) mayına çevirdi.

düşkünlüğünü artırıyordu. Reyhan, onun eskiden ne kadar yumuşak huylu bir adam olduğunu anımsadı.

Bawo, aksayan ayağıyla eşikten biraz zorlanarak geçti. Kapının önünde duran ayakkabılarını ayağına geçirip, bahçedeki ağaçları seyretmeye koyuldu. Narı uzun uzun inceledi. Yüzünü iyice asıp eşiğe çöktü. Bunu her gün tekrarlanan, herkesin izlemesini beklediği bir törene çevirmişti. Kimse fark etmediği zaman öfkeleniyordu.

Ahmet'in ortadan kaybolmasından sonra yaşlı demiryolu emeklisini tabura götürmüşlerdi. Bawo buna alışkındı, komutan sık sık çağırır, şehirdeki oğullarına telefon etmesini ister, oğullarının nerede olduğunu sorardı. Yediği dayak değil de, işittiği hakaretler, ağır küfürler zoruna giderdi adamın... Günlerce içine kapanır, gece gündüz Kuran okurdu.

Bu kez kasabanın iyice uzağına götürüp öldüresiye dövmüşlerdi. Mucize kabilinden hayatta kalmış, kolları parçalanarak sürüne sürüne yola kadar çıkmıştı. Yaşlı adamı yoldan geçen bir kamyonun sürücüsü baygın halde bulup hastaneye yetiştirmişti. Hastanede bir aydan fazla kaldı. Bawo, eve döndükten sonra günlerce tek kelime etmedi. Kırık parmakları kaynarken, sağ eli de pençemsi bir hal almıştı, Kuran'ı tutarken zorlanıyordu.

Reyhan babasına yemek hazırladıktan sonra, annesinin odasına gitti. Gece gündüz açık olan televizyonun sesi kısılmıştı. Yadê bir haftadır yine çok hastaydı. Reyhan'ın kendisine seslendiğini duyan kadın, yattığı yerden canının bir şey istemediğini söyledi.

Reyhan, Bawo'nun yemeğini bitirmesini beklemeden evden çıkıp çarşıya doğru yürüdü.

Kendisinin ve ağabeyinin okuduğu lise ile Ahmet'in gittiği ortaokul, çarşı yolu üzerindeydi. Yazın ilk günlerinde yol kenarında-

ki akasyalar mis gibi kokardı. Bu yolu gözleri kapalı bile yürüyebilirdi. Her boydan ve türden çam ağaçlarının, akasya ve dut ağaçlarının içinde kalan toprak mahsullerinin binasını geçtikten sonra demiryollarının binası gelirdi. Sonra tabur başlıyordu. Eskiden sınır kapısı açıkken gümrükte çalışanların kaldığı lojmanlara şimdi askerler yerleşmişti... Yol keskin bir dönemeçle, çarşının girişindeki meydana gidiyordu.

Xezal'ı ilk kez bu küçük meydanda, kahvenin karşısındaki kör çeşmenin içinde görmüştü. Elbisesi, yüzü kir pas içindeydi. Sarıya çalan saçları yoluk yoluktu, bir kısmı kavrulmuştu. Kız, verilen yiyecekleri ağzına koymadan, konuşmadan günlerce çeşmenin taşında oturdu.

Avcıların yakalayıp ipe kahvenin önündeki ağaca bağladıkları tilki ya da ayı yavruları gibi ümitsiz ve küskün bir yaratıktı. İnsana benzemesi haftalar almıştı. Önüne koydukları ekmekleri saklayıp ancak ölecek hale geldiğinde kemirmekten nice sonra vazgeçti. Reyhan'ın getirdiği çorbayı içmek için kaşığa dokundu. Yabancı bir eşyaya, ilk kez karşılaştığı bir şeye dokunuyordu sanki.

O zaman Reyhan kızı alıp eve götürmüştü. Yıkamak için üstündekileri çıkardığında, incecik bedeninin açlıktan ve kederden kavrulmuş olduğunu gördü. Keçeleşmiş saçlarını tararken, onunla usul usul konuştu, ama kız susuyor, tek kelime bile etmiyordu.

Kızın kawik* olduğunu söyleyenlere Xêw, "Aklı burada," diyordu takkesini kaldırıp saçsız başını göstererek. "Saklanmış. Geri dönecek, şimdi bekliyor."

Kahvecinin oğlu, her yere koşuşturan, çok okuyan o zeki oğlan, hiç yerinde durmadığı için herkesin Kêç** diye çağırdığı ço-

* Deli.

** Pire.

cuk, kızı konuşturmak için günlerce uğraşmıştı. Ona Xezal adını takan da Kêç olmuştu. Şimdi Kêç, kahvenin karşısında kızla birlikteydi, Xezal'ın yanında onu korumak istercesine dikiliyordu. İki çocuğun silinip havaya karışacakmış gibi hafif bedenlerinin ardında, tren istasyonu ve rayların gerisinde, mayınlı topraklar vardı. Hat'ın diğer yanında, tıpkı buradaki gibi bahçede çalışan kadınlar görünüyordu.

İlk zamanlar, kimsesiz çocukla ilgilenilmesi için belediyeye başvurmayı düşünmüşler, ancak valiliğin kızı yatılı okullardan birine göndereceği endişesiyle bundan vazgeçmişlerdi. Buna en çok karşı koyan da Kêç olmuştu. Cin gibi bir oğlandı. On beşini bile bitirmediği halde birkaç kez gözaltına alınmış, geçen yıl karakolda yediği dayaktan kolu kırılmıştı.

Dilsiz, geceleri kahvenin yanındaki odada yatıyordu. Bazen de Xêw'in karısı kızı almaya gelir, haftalarca bırakmazdı. Kimi kez Reyhanlarda da bir-iki gece kalırdı. Yadê, onu görünce biraz olsun canlanıyor, kalkıp kızın sevdiği yemekleri pişiriyordu. Xezal da Yadê'ye herkesten daha yakın davranıyordu. Reyhan, hiç konuşmadan kurulan bu yakınlığı izliyordu, sanki yalnızca kendilerinin bildiği bir yolla birbirlerinin yarasını usul usul sarıyorlardı.

Kahvenin önü kalabalıktı. Reyhan ne olduğunu anlamak için yaklaştı. Xêw, çevresine toplananlara, birkaç kilometre ötedeki meşelikte yanık kanatlı bir kuş sürüsünün peyda olduğunu anlatıyordu. "Yavrularının ve ormanın çığlıklarını yüklenip gelmişler," diyordu Xêw; "gözlerini gördüm ateş kırmızısı..."

Gecelerdir duyduğu çığlıkları düşünüp ürperdi Reyhan... Belki de herkes gibi o da yavaş yavaş deliriyordu. Anlatılanların ger-

çek ya da uydurma olmasının bir önemi yoktu. Yangın kendi dünyasını yaratıyordu. Tıpkı babasınıninki gibi, akıl sır ermez davranışlar, sözler ortaya çıkıyor, her biri yakıcı bir töreye, bir alışkanlığa, sonra bu törelerden oluşmuş küçücük bir dünyaya dönüşüyordu.

Çocuklar bu dünyanın içine doğuyor, bu dünyanın içinde büyüyordu. Ekinler kaldırılıyor, dua ediliyor, kadınlar ve erkekler âşık oluyor, birbirlerini kıskanıyor, çeyizler yapılıyor, çamaşırlar yıkanıyor, televizyondan başka hayatların görüntüleri izleniyordu. Ama her şey bu dünyanın içindeydi. Reyhan, yaşadıklarından farklı bir hayat olabileceğini hayal bile edemiyordu. Mayınlı toprakla çevrilmiş bu çemberin dışında bir dünya, kendileri gibi yaşamayan o insanlar gerçek olabilir miydi?

Xezal'ın kendisine doğru geldiğini gördü. Bir-iki senede boy atmıştı. Uzun saçları örülüydü, üstünde kendisine biraz büyük gelen bir elbise, altında pantolon vardı. Reyhan, o an, nedenini tam bilemediği bir korkuyla sarsıldı. Başı dönüyordu. Dizleri kesilerek kızın yaklaşmasını bekledi. Yanına gelince, sımsıkı sarıldı, adeta içi eriyerek ona baktı: Xezal'ın, kadınların mayına gönül verdiği bu topraklardan uzakta soluk alıp verebilmesi mümkün müydü?

Kızı alıp eve döndüğünde öğleden sonraydı. Bawo, ikindi namazından daha dönmemişti. Reyhan'ın aklında Xezal'ı iyice yıkmaktan başka bir düşünce yoktu. Bahçedeki hamamı önceden hazırlamıştı, su sıcaktı. Havlu ve temiz çamaşır çıkarmak için eve girdi. Yadê'nin kapalı kapısının ardından televizyonun sesi duyuluyordu. Odasına gitti, yere çömeldi, sandığını açıp içindekileri tek tek çıkardı; havluları, çarşafları, bazılarına günlerce göz nuru döktüğü örtüleri elden geçirdi. Artık hiç yapılmayacak bir düğünden geriye kalan tek iz, bu bez parçalarıydı.

Lisede okurken, bir yandan da çeyiz yapmıştı. Pek becerikli sayılmazdı. Yadê az para dökmemişti çeyizine. Musa onu istemeye geldiği zaman ablası çoktan evlenmişti. Musa buralardan kaçmak, Mersin'deki amcasının yanına yerleşmek istiyordu. Şimdi, hayaletlerin yanıp kül olmuş hayatlarını sürükleyerek gittikleri şehirde yaşamak istiyordu Musa...

Musa'yla evlenecek olması, birlikte kurdukları üniversite düşü, artık anımsayamadığı kadar uzaktı. Musa ile evlenmediğine pişman mıydı? Bunu bilmiyordu. Neler konuştuklarını bile unutmuştu. Onu düşündüğünde aklına gelenler çocukluk ve okul yıllarının soluk anılarından ibaretti. Ama Musa'yla onun yaşamak istediği şehre gitmeyi istemişti. Bahçesinde güller, kayısı ve nar ağaçları olan bir evin, her akşam birlikte yatacağı bir erkeğin, yangından uzakta büyüyecek çocukların hayalini kurmuştu.

Örtülerden birini çekip kokladı. Sandığı açtığı yoktu, yine de is, aralıklardan, tahtanın gözle görülmeyen çatlaklarından girip her şeye siniyordu.

Yadê, evlenmesini istemişti. Ama o yıllarda kimse düğün yapmıyordu. Zorlamayla olan bir şey değildi, daha çok yüreklerden kopmuş dağa taş, yalnızca kendilerinin görebildiği harflerle yazılmış ortak bir dilek gibiydi.

Çarşıda, kahvenin önündeki meydanda, evde, bahçede, komşulara gittiğinde Reyhan'ın kulaklarında sonsuz bir yankı gibi hep aynı kelimeler uğulduyordu.

"Berê xwe da çiyê.*"

Bu sözcüklerin ardından gelen suskunluktu. Aileler, uzak yakın akrabalar, herkes susardı. Kimse bu konuda konuşmazdı. Ana-

* Yönünü (kalbini) dağa çevirdi.

ları babaları, ilk günlerde ağlar, "Hırsızlığa, uğursuzluğa gitmedi, toprağı için gitti, " der, sonra acı, gururlu bir suskunlukla susarlardı. Gidenlerin isimleri sonsuz bir unutuşun, sonsuz bir bekleyişin, sonsuz bir sessizliğin içinde yiterdi.

Bazen bir yıl bile geçmeden, gönlünü dağa verenler, toprağına gelin, toprağına damat oluyordu. Elllerine kına yakılıyor, cenaze törenlerinde anaları, tıpkı Yadê gibi başlarını dikleştirip "Bugün benim en güzel, en mutlu günüm," diye övünüyordu. Sonra, yavaş yavaş deliriyorlardı; herkes deliriyordu...

Musa, onu istemek için geleceklerini söylediğinde, Reyhan, "Kimse düğün yapmıyor," demişti. Yadê, Reyhan ona hiçbir şey sormadığı ya da söylemediği halde, üzüntüyle, "Kimse düğün yapmıyordu," diye mırıldanıyordu. O zamandan beri değişen bir şey yoktu. Ağabeyi, toprağına damat olmuştu. Kardeşi, toprağına damat olacaktı. Yadê, tek bir haberi bekleyerek yaşıyordu. Doktorlar, "hastalık kafasında" diyorlardı. Yadê, kendisine duyduğu nefretten hasta olmuştu. Ahmet'in yasını, o daha hayattayken tuttuğu için, oğlunun ölümüne neden olacağına inanıyordu. Bawo, saatlerce Kuran okuyor, nar her yıl meyve veriyor, ama hiçbir şey, yalnız Yadê'nin değil, kendisinin ve Bawo'nun da diri diri gömüldüğü evi, yangının elinden çekip alamıyordu.

Bahçede oyalanan kızı yanına çağırdı, hamama götürdü. Saç örgülerini, kızın canını yakmamaya çalışarak usul usul çözdü. Xezal'ın saçları bitimsiz bir keder gibi sapsarı uzayıp gitmişti. Kaç defa kesip düzeltmek istediye de dilsiz buna izin vermemişti.

Kızın üstündekileri çıkarmasına yardım etti. Kolları incecikti, omuzlarını birleştirmiş, göğsünü korumak istermiş gibi kollarıyla kapamıştı. Bedeni şekilleniyordu. Yangının içinde sessizce, ürkererek büyüyen bir bitki gibiydi. Sanki dünyadan saklanıyor, içine doğru kök salıyordu. Reyhan tam o an, çarşıda duyduğu korkunun nedenini anlayarak sarsıldı.

Xezal büyüyordu, bunu engellemenin yolu yoktu. Kızı defalarca yıkadı. Gerçekten var olup olmadığını bilmediği o is kokusuyla birlikte, zihnine üşüşenleri de yok etmeye çalıştığının belli belirsiz bilincindeydi.

Reyhan, bir zamanlar neler hissettiğini, neler istediğini biraz olsun anımsayabilmek için Xezal'la yaşıt ya da ondan bir-iki yaş büyük kızları izlerdi bazen...

Kendilerinin dışında bir şeymiş gibi büyüüp gelişen bedenlerinin farkına vardıklarında nasıl ağızlarının sıkılaştığını, nasıl içlerine kapandıklarını, bedenlerinin her parçası hakkında kafa yorarken yüzlerinde beliren o ciddi ifadeyi...

Kendisiyse sanki öteden beri hep aynı yaşıydı; on-on beş yıl önce aklından geçenleri anımsamaya çalışsa da başaramıyordu. Geceleri Musa'yı düşünmekten çoktan vazgeçmişti. Bazen, yalnızca yanında uzanan bir beden istiyordu. Dokunabileceği, sıcak, diri bir beden... Parçalanmamış, kulağı, gözü yerinde bir erkek bedeni. Deliliklerin, yangınların, hayaletlerin olmadığı, ölü damatların, ölü gelinlerin eline kına yakılmayan bir yer... Ama bunlar çok hafif, hemen kayboluveren duygulardı.

İçinde büyüyen korkuyu gizleyemeden Xezal'ın ıslak saçlarının çevrelediği yüzüne baktı. Gözleri hep bir türlü dile gelemeyen kelimelerle dolu olurdu kızın. Acaba Reyhan'ın aklından neler geçtiğini biliyor muydu? Kimseye çıkış yolu bırakmayan Hat'ın farkında mıydı? Yanıt arayarak Xezal'ın yüzünü inceledi. Gözleri sarıya kaçan, açık, güzel bir yeşildi. Xezal da sakınmadan, dimdik ona bakıyordu.

Birden kızın bakışlarında o âna kadar görmediği bir şeyin ayırına vararak irkildi. Baştan ayağı sarsılarak, can acısıyla bu ifadeyi tanıdı. Xezal'ın gözlerinde gizlenen, o çoktan verilmiş kararı gö-

zünden yaşlar boşanarak okudu. Geçmişten sükün eden zamanın girdabına çekilerek dehşet ve şaşkınlık içinde donup kaldı. Ağzını kapamasına rağmen ciğerinden kopan bir ah sesi, hamamın duvarlarında yankılandı.

Bir süre sonra Xezal'ın hafifçe omzuna dokunduğunu hissetti. Kız sakince ona bakıyor, bir yandan da eliyle saçlarını işaret ediyordu. Reyhan bir süre donup kaldı. Sonra büyülenmiş gibi kalktı, gidip makası aldı, Xezal'ın saçlarını, oğlan çocuğuna benzeyene dek kısalttı. Mekanik hareketlerle kızı yeniden yıkadı, giyinmesi için ona sandıktan çıkardığı yeni giysileri verdi. Xezal'ı odaya yolladıktan sonra, hamamın taş zeminine serilmiş, küçük bir hayvan ölüsüne benzeyen saçları ağır ağır süpürdü.

Yemekten sonra Xezal, Yadê'nin odasına gitti, yanına oturdu, tıpkı Yadê gibi sessizce televizyona baktı. Sanki Yadê için hayatta kalmanın tek yolunun, çoğu kez ne seyrettiğinden bile habersiz, odayı dolduran ses ve görüntülerde kaybolmak olduğunu sezmişti.

Yadê bekliyordu; ne beklediğini bilmeden, belki de ne beklediğini bildiği için, her gün daha fazla delirerek, bekliyordu. Kız, gece de orada, Yadê'nin yatağında uyuyakaldı. Reyhan onu uzun uzun öpüp okşadı, kolu kanadı kırık odasına döndü.

Odanın camı açıktı, karanlıkta ağaçların koyu gölgeleri görünüyordu, gecenin sesleri odanın içindeydi. Reyhan, Xew'in sözünü ettiği çığlıkları işitmek için bekliyordu. Yavaş yavaş, yaşadığı ve kanıksadığı dünyanın dışına çıktığını hissediyordu. İçinde yarınlardan, ölümlerden, akıl almaz vahşetlerden, delilikten başka bir şey olmayan Hat'ın bir anlığına dışına çıkmış ve Xezal'ın bakışlarında bir şey görmüştü. Bunu yıllar önce bir kez daha gördü-

ğünü anımsıyordu. Xezal bir karar vermişti. Reyhan bunun ne olduğunu bilmiyordu ama ona engel olamayacağını biliyordu, tıpkı bir hayvanın ölümü sezmesi gibi biliyordu; kesin, önu alınmaz, kaçınılmaz... Sabaha kadar, vücudu uyuşmuş olarak, gözüne uyku girmeden yatakta kaldı.

Patlama sabah oldu. Reyhan, mayınlı bölgeden eve ulaşırken boğuklaşan o tanıdık sesle yatağından fırladı, Yadê'nin odasına koştu. Kadın uyuyordu. Sakindi. Reyhan, Xezal'ın yatakta olmadığını görünce deli gibi evden fırlayıp bahçeye bakındı. Sonra acı bir feryat kopararak, çarşıya doğru koşmaya başladı; aklını tamamen yitirmiş olarak, ayakları tökezleyerek, zaman zaman durup dövünerek koştu. Kahvenin önünde kalabalık toplanmıştı. Xezal ortada görünmüyordu. Reyhan dizlerinin kesildiğini hissetti. Kendini, etrafında uğuldayan seslerin girdabına bıraktı, orada kaybolup gitti.

Hat Üstü'nde günler eskisi gibi sürüyordu. Bawo, geceleri, çarpık elleriyle zorlukla tuttuğu Kuran'ı okuyordu. Sabahları kapının önündeki ağacı, kimsenin dokunmadığı olgun narlarla dolu olan ağacı gözden geçiriyor, sonra Hat Altı'ndan gelen ezan sesiyle camiye gidiyordu.

Patlamanın Xezal'la ilgisinin olmadığı ortaya çıkmıştı, ölen kimse de yoktu. Jandarmalar Xezal'ın kaybolmasından bir hafta kadar sonra kasabada sağı solu soruşturmuş, kızın nerede olabileceği konusunda herkesi sorguya çekmişlerdi. Kêç, birkaç gün karakolda tutulmuş, bir hayli hırpalandıktan sonra bırakılmıştı. Kızın gece Reyhanlarda kaldığını bilen yoktu.

Yadê, sanki her şey onun ağzından çıkacak bir kelimeyle bozulacakmış gibi inatla susuyor, yalnızca Xezal'ın geceyarısı kalktığını, sonra bir daha odaya dönmediğini söylüyordu. Reyhan Yadê'nin biraz da olsa rahatladığını hissediyordu, bunun nedenini merak

ediyor, sonra aslında her şeyi bildiğini, Yadê'ye sorması gerekmediğini fark edip şaşıırıyordu.

Kasabada herkes susuyordu. Sanki sözleşmişçesine kimse Xezal'dan söz etmiyordu. Xêw kahvenin önünde yeşil örgü takkesiyle oturuyor, tel örgülerin ve mayınların ardında uyuyan diğer toprağa bakarak bekliyordu. İstasyondakiler, kendi kaderlerine doğru dağılıp gitmişlerdi. Kêç her zamanki gibi sağa sola koşturup duruyordu, gözleri arada sırada kör çeşmeye takılıyor, sessizleşiyor, sonra adeta inatla işine gücüne geri dönüyordu.

Havalar serinliyordu, Hat Altı'ndan gelen yağmur, yazın bunaltıcı havasını silip götürmüştü. Reyhan, bu ferahlık hissinin büyümesine, yavaşça kendisini ele geçirmesine izin veriyor, usul usul bu duygunun izini sürüyordu.

Sınırın ardında büyük silo binası, camileri, kiliseleri, mercimek, buğday tarlaları ve kırık dökük evleriyle Güney, sessiz sedasız uzanıyor ve hep o boz rengi akşam Hat'ın ayırdığı toprakları tek dokunuşta birleştiriyordu.

—

"Xet" ve "Kurşun Memed" öyküleri için
Vecdi Erbay'a,
"Kötü" öyküsü için Hatice Narcı'ya
teşekkür ederim.

Ayşegül Devecioğlu

KIŞ UYKUSU

"Kimse bilemez ki, neler saklar bir kirazın belleği; hele mahlepten dönmeyse."

Kuş Diline Öykünen ve 2008 Orhan Kemal Roman Armağanı'nı kazanan *Ağlayan Dağ Susan Nehir* romanlarının yazarından bu kez bir öykü kitabı. Darbe sonrası ülkenin üzerine çöken ağır iklimi anlatan bu öyküler, karabasanlarla dolu uykuların arasından sızan umudu ve direnci de taşıyor bizlere.

"Salıverildikten birkaç yıl sonra, gözaltına alınan bir yakınlarını soruşturmak için Şube'ye gittiğinde, çevredeki evlerin görünmez bir perdeyle örtülmüşçesine silindiklerini görmüştü. Şube'ye bakan pencerelerde hiçbir hayat belirtisi, balkonlarda tek çiçek yoktu, birkaç saksının içinde tozlu, kahverengi ya da griye dönüşmüş yapraklar seçiliyordu, apartmanların ön cepheleri, sahipleri uzun bir zaman önce terk etmiş gibi kirli ve bakımsızdı. Sanki onu kapıya çıkarıp gözündeki bandı çözen polisin, 'Kimseyle görüşme, sokağa çıkma' sözleri, Şube'nin karşı konulmaz bir buyruğu gibi dalga dalga yayılmıştı. Bu evler gibi başka evler, başka semtler, başka kentler de uzun bir kış uykusuna yatmıştı."

AYŞEGÜL DEVECİOĞLU

BAŞKA AŞKLAR

öyküler

Ablasının yokluğunun farkında bile değildi. Önemli olan, birinin, Koltuk'ta oturmasıydı. Kim olduğu önemli değildi, herhangi biri olabilirdi. Çığığa benzeyen o sesle bağırdığında onunla ilgilenildiği sürece sakindi.

Ablasının kapalı balkonun penceresinden düşmesinden sonra, başsağlığı için yıllardır kapısını çalmadıkları eve gelen komşular ona bakıp "Bilmiyor, değil mi?" diye fısıldaşmışlardı.

"Yazık, hiçbir şeyin farkında değil, ot gibi işte!"

Konuşacak bir şey olmadığından lafı uzattıkça uzatmışlardı.

"Senin eline bakıyor garip, verirsen yiyecek, vermesen yemeyecek!"

Çekyatlardan birinde öne arkaya sallanarak oturuyor, ölü evine getirilmesi âdetten olan börek, dolma, kek tabaklarına bakıyordu.

Daha önce Kış Uykusu'ndaki öykülerini okumuştuk Ayşegül Devecioğlu'nun. Bu kez altı öykü ile okur karşısında: Koltuk, Tek Çaresi Ölümmüş, En Çok Karşılaştığım Adam, Kötü, Kurşun Memed ve Xet. Birbirinden farklı coğrafyalarda geçen benzemez hayatları anlatsalar da hikâyelerin ortak bir harcı var: aşk; belki varlığından çok yokluğuyla aşk...

Metis Edebiyat | Öyküler

ISBN-13: 978-975-342-820-0

Metis Yayınları

www.metiskitap.com